

ОКСАНА КОСТІВ

ОЛЕСЯ СКОЛОЗДРА-ШЕПІТКО

ВИРОБНИЧА
(ПЕДАГОГІЧНА)
ПРАКТИКА

ЛЬВІВ
2024

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

***ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ІВАНА ФРАНКА***

**Філологічний факультет
Катедра української мови імені проф. Івана Ковалика**

ВИРОБНИЧА (ПЕДАГОГІЧНА) ПРАКТИКА

Навчально-методичний посібник

**що викладається в межах ОПП “Середня освіта (Українська мова та література)”
першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів з спеціальності
014 Середня освіта
предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова та література)**

ЛЬВІВ 2024

Рекомендувала до друку кафедра української мови
імені професора Івана Ковалика
(протокол №1 від 28 серпня 2024 р.)

Рекомендувала до друку Вчена рада філологічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 9 від 29 серпня 2024р.)

Навчально-методичний посібник містить вимоги до виробничої (педагогічної) практики, а також додатки – матеріали, необхідні для звіту для здобувачів вищої освіти. Уміщено поради до виконання завдань, мета яких – допомогти здобувачеві вищої освіти правильно організувати процес викладання у закладах загальної середньої освіти. Методичний посібник призначено передусім для студентів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова та література).

Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Виробнича (педагогічна) практика. Навчально-методичний посібник. Електронне видання. Для студентів ОПП “Середня освіта (Українська мова та література)” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта Українська мова та література. Львів, 2024. 76 с.

Електронна версія посібника доступна за покликанням:
<https://philology.lnu.edu.ua/department/ukrajinskoji-movy>

Рецензенти:

Микитюк В. І. – доктор педагогічних наук, доцент катедри української літератури імені академіка Михайла Возняка

Дільна О. А. – кандидат філологічних наук, старший викладач катедри гуманітарної освіти КЗ ЛОР “Львівський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ.....	7
БАЗА ПРАКТИКИ.....	12
ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У 7 СЕМЕСТРІ.....	15
ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У 8 СЕМЕСТРІ.....	17
СТРУКТУРА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У 7 СЕМЕСТРІ	19
СТРУКТУРА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У 8 СЕМЕСТРІ.....	21
ЗАВДАННЯ НА ВИРОБНИЧУ (ПЕДАГОГІЧНУ) ПРАКТИКУ У 7 СЕМЕСТРІ.....	23
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ 7 СЕМЕСТР (ОК 33).....	23
КОРОТКІ ІНСТРУКЦІЇ ЩОДО ВИДІВ РОБІТ ТА ОСНОВНІ ВИМОГИ.....	25
1. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА УЧНЯ.....	24
2. ПЛАН-КОНСПЕКТ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ. ПРОВЕДЕННЯ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ.....	27
3. ВИМОГИ ДО АНАЛІЗУ УРОКІВ УЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	31
4. ПОРТФОЛІО ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА.....	35
5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЩОДЕННИКА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ).....	37
6. ЗВІТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ.....	39
ЗАВДАННЯ НА ВИРОБНИЧУ (ПЕДАГОГІЧНУ) ПРАКТИКУ У 8 СЕМЕСТРІ.....	40
КОРОТКІ ІНСТРУКЦІЇ ЩОДО ВИДІВ РОБІТ ТА ОСНОВНІ ВИМОГИ.....	41
1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНСПЕКТІВ УРОКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	41
2. ПОРТФОЛІО ВЛАСНОГО ДИДАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ДО УРОКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ.....	43
3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЩОДЕННИКА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ).....	45
4. ЗВІТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ.....	46
ЛІТЕРАТУРА	47
ДОДАТКИ.....	50
1. ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛКОВИХ УРОКІВ.....	50

2. ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ.....	51
3. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗАЛІКОВОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ.....	57
4. ЗРАЗОК КОНСПЕКТУ УРОКУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.....	58
5. ЗВІТ КЕРІВНИКА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ.....	64
6. КОРОТКИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ.....	65

ВСТУП

Формування кваліфікованих спеціалістів, які передусім володіють традиційними та інноваційними методами й технологіями у професійній діяльності, здатні ефективно вирішувати типові й творчі професійні завдання в закладах загальної середньої освіти, посилення практичної складової педагогічної освіти, максимальне наближення психолого-педагогічної та методичної підготовки здобувачів вищої освіти до умов практичної фахової діяльності – одне з основних завдань сучасної педагогічної освіти.

Виробнича (педагогічна) практика здобувачів вищої освіти – це дисципліна, яка дозволяє студентам отримати досвід роботи в галузі базової освіти закладів загальної середньої освіти. Виробнича (педагогічна) практика є важливою частиною професійної підготовки фахівців-філологів та логічним продовженням усіх видів практики й завершує практичну підготовку висококваліфікованих бакалаврів. Як результат – дає можливість студентам долучитися до процесу викладання у закладах загальної середньої освіти, набути відповідного досвіду.

Виробнича (педагогічна) практика для студентів ОПП “Середня освіта (Українська мова та література)” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів зі спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова та література) передусім пов’язана з метою освітньої програми – підготовкою компетентних фахівців, які володіють глибокими теоретичними знаннями, практичними навичками й уміннями з фахових дисциплін, важливими професійними якостями особистості вчителя, інноваційними методами й технологіями, а також здатністю ефективно вирішувати типові й творчі професійні завдання в закладах загальної середньої освіти, що пов’язані з організацією та реалізацією навчального процесу з української мови і літератури. Ефективність цієї практики полягає в тому, що майбутні вчителі української мови та літератури зможуть застосувати, а також поглибити свої теоретичні знання з фахових дисциплін і реалізувати набуті компетентності у практичній діяльності.

Відповідно до державних вимог щодо змісту й рівня професійної підготовки здобувачі вищої освіти повинні розуміти роль навчальних закладів у суспільстві, основні проблеми фахових дисциплін, розуміти концептуальні основи предмета, його місце і в загальній системі знань та цінностей, і в навчальному плані закладу загальної середньої освіти; враховувати в

педагогічній діяльності індивідуальні особливості учнів, включаючи вікові й психологічні.

Педагогічний компонент проходження виробничої (педагогічної) практики полягає у формуванні особистості майбутнього вчителя закладів загальної середньої освіти, застосуванні теоретичних знань у практичній діяльності, засвоєння педагогічних умінь, набуття, вивчення та аналіз педагогічного досвіду. Педагогічний компонент містить в собі знання та уміння, які повинен опанувати студент-практикант.

Виробнича (педагогічна) практика належить до нормативних навчальних дисциплін циклу професійної та практичної підготовки і проходить у 7 та 8 семестрах. Практика передбачає 18 кредитів ЄКТС (9+9), 540 годин (270+270) та завершується диференційованими заліками у 7 та 8 семестрах.

МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ПРАКТИКИ

Мета виробничої (педагогічної) практики полягає у формуванні досвіду педагогічної, діагностичної, інноваційної діяльності у студентів для організації освітнього процесу в навчальних закладах; набутті практичних навичок організації процесу освітньої (навчальної та виховної) роботи, проведенні виховних заходів, батьківських зборів, створенні ситуацій успіху та позитивної динаміки розвитку кожного учня, закріпленні та поглибленні знань здобувачів вищої освіти з педагогічних та професійно-орієнтованих дисциплін у закладах загальної середньої освіти.

Студенти набувають практики викладання філологічних дисциплін у закладах загальної середньої освіти, удосконалюють теоретичні знання у сфері філології. Виробничій (педагогічній) практиці передують вивчення курсів з педагогіки та психології й методик навчання української мови та літератури.

Виробничій (педагогічній) практиці передують *ознайомлювальна* та *пропедевтична* практики, упродовж яких відбувається знайомство з навчальним закладом, його типом, структурою, історією, з кабінетами української мови та літератури, їхнім матеріально-технічним забезпеченням; з навчально-виховною роботою школи: з основними напрямками роботи закладу освіти, із сучасними технологіями навчання та з навчальними програмами; з особливостями організації навчально-виховного процесу; із устаткуванням, методичним наповненням і технічним забезпеченням шкільних кабінетів з української мови та літератури, з роботою музеїв; зі шляхами реалізації національно-патріотичного, морального, естетичного виховання та вирішення актуальних проблем взаємодії між учнями, між учнями й учителями; з особливостями співпраці школи з позашкільними установами, організаціями, закладами, які відвідують учні; з науково-дослідницькою роботою вчителів-словесників: науково-методичними семінарами, керуванням науково-дослідними гуртками тощо.

Завдання виробничої (педагогічної) практики:

- безпосереднє ознайомлення здобувачів вищої освіти з формами та методами викладання дисциплін філологічного спрямування;
- застосування основних принципів, форм і методів викладання філологічних дисциплін у закладах загальної середньої освіти;
- поглиблення і закріплення набутих теоретичних знань із філологічних і психолого-педагогічних дисциплін, застосування їх під час розв'язання конкретних завдань практики;
- формування умінь планування та організації навчально-методичної роботи вчителя базової освіти закладу загальної середньої освіти, оволодіння методикою

розробки навчально-методичних матеріалів для використання в процесі навчання учнів;

- оволодіння методикою проведення різних типів уроків організації самостійної роботи учнів;

- вироблення вмінь об'єктивно оцінювати навчальні досягнення учнів;

- розвиток професійних умінь педагогічної діяльності вчителя базової освіти;

- вироблення вмінь професійного й педагогічного спілкування із учнівською аудиторією;

- розвиток професійно значущих якостей особистості;

- виховання морально-етичних якостей вчителя закладу загальної середньої освіти, потреби в самоосвіті;

- виховання творчого підходу до навчально-методичної роботи, наукової праці, формування потреби в самовдосконаленні, підвищенні своєї кваліфікації;

- здобуття професійних якостей майбутнього вчителя закладу загальної середньої освіти (вміння готувати навчальний матеріал з використанням останніх досягнень філологічної науки; чітко, доступно, логічно й послідовно викладати цей матеріал учням, керувати класом тощо);

- формуванні вміння критично оцінювати уроки своїх колег та робити висновки щодо організації власної викладацької роботи.

Реалізацію мети та завдань забезпечують чітка організація виробничої (педагогічної) практики, виконання основних вимог.

Виробнича (педагогічна) практика ОПП “Середня освіта (Українська мова та література)” першого (бакалаврського) рівня вищої освіти для здобувачів з спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта (Українська мова та література) спрямована на формування загальних і фахових компетентностей та програмних результатів навчання:

загальні компетентності:

ЗК 2. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК 4. Здатність орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук, аналіз та обробку інформації з різних джерел, ефективно використовувати цифрові ресурси та технології в освітньому процесі з дотриманням етично-правових норм в умовах євроінтеграційних процесів.

ЗК 5. Здатність діяти соціально відповідально й свідомо на основі чинного законодавства та етичних міркувань (мотивів), виявляти, ставити та вирішувати

проблеми, приймати обґрунтовані рішення у професійній діяльності й відповідати за їхнє виконання

ЗК 6. Здатність до міжособистісної взаємодії та роботи в команді у сфері професійної діяльності, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня.

ЗК 10. Здатність поважати різноманітність і мультикультурність суспільства, усвідомлювати необхідність рівних можливостей для всіх учасників освітнього процесу.

Фахові компетентності

ФК 1. Здатність виконувати вимоги Державного стандарту базової середньої освіти у професійній діяльності з урахуванням предметної спеціальності.

ФК 2. Здатність формувати і розвивати мовно-комунікативні уміння та навички учнів.

ФК 9. Здатність здійснювати добір методів і засобів навчання з педагогіки, психології, методики української мови та літератури, використовувати індивідуальний і диференційований підходи до процесу навчання.

ФК 11. Здатність до суб'єкт-суб'єктної (рівноправної та особистісно-зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі, залучення батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.

ФК 12. Здатність аналізувати власну педагогічну діяльність та її результати, здійснювати об'єктивну самооцінку і самокорекцію своїх професійних якостей та навчатися впродовж життя.

ФК 13. Здатність переносити систему наукових знань у професійну діяльність та в площину навчального предмета.

ФК 14. Здатність здійснювати цілепокладання, планування та проектування процесів навчання і виховання учнів з урахуванням їхніх вікових та індивідуальних особливостей, освітніх потреб і можливостей; добирати та застосовувати ефективні методики й технології навчання, виховання і розвитку учнів.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Знати основні положення законодавства у сфері освітньої діяльності, нормативні й організаційні документи та дотримуватися вимог Державного стандарту базової середньої освіти у професійній діяльності відповідно до предметної спеціальності.

ПРН 3. Володіти державною мовою в усній та письмовій формах, зокрема в різних стилях і реєстрах спілкування (офіційному, неофіційному, нейтральному) для розв'язання комунікативних завдань (виступ перед аудиторією, участь у дискусіях,

обґрунтування власної думки, дотримання культури поведінки, мовленнєвого етикету, професійної етики й принципів толерантності).

ПРН 4. Знати сучасні філологічні засади вивчення української мови та літератури в закладах середньої освіти, мовні норми, соціокультурні умови функціонування української мови на різні хронологічних етапах її розвитку, провідні тенденції розвитку літературного процесу в Україні.

ПРН 8. Володіти особистісно орієнтованим, діяльнісним, компетентнісним та іншими сучасними підходами до навчання української мови та літератури, застосовувати український та світовий досвід у навчанні здобувачів загальної середньої освіти.

ПРН 17. Використовувати інформаційні й комунікаційні технології, зокрема для успішного вирішення стандартних і нестандартних завдань професійної діяльності.

ПРН 20. Співдіяти з учасниками освітнього процесу, з колегами, представниками інших культур та релігій, прибічниками різних політичних поглядів на засадах партнерства.

ПРН 22. Добирати якісні дидактичні матеріали для вивчення окремих тем/розділів навчальної програми відповідно до обов'язкових результатів навчання.

У результаті проходження практики здобувач вищої освіти повинен **знати**:

- особливості організації навчального процесу в закладах загальної середньої освіти;
- сутність процесів навчання й виховання, їхні психолого-педагогічні основи;
- основні законодавчі документи, що стосуються системи освіти, права й обов'язки суб'єктів навчального процесу (учителів, учнів);
- шляхи вдосконалення майстерності вчителя закладу загальної середньої освіти й способи самовдосконалення;
- дидактику навчальної дисципліни;
- методологію написання планів-конспектів уроків;
- нові технології навчання;
- методи формування навичок самостійної роботи й розвиток творчих здібностей і логічного мислення учнів
- критерії оцінювання навчальних досягнень учнів;
- основні інтернет-ресурси з лінгводидактики;
- вимоги до наукової презентації.

Здобувач вищої освіти повинен **уміти**:

- проєктувати, конструювати, організовувати й аналізувати свою педагогічну діяльність;
- планувати навчальні заняття відповідно до освітньої програми;

- забезпечувати міждисциплінарні зв'язки курсу з іншими дисциплінами;
- ясно, логічно викладати зміст матеріалу, опираючись на знання учнів ;
- відбирати й використовувати відповідні навчальні засоби для побудови технологій навчання;
- аналізувати навчальну й навчально-методичну літературу й використовувати її для побудови власного викладу програмного матеріалу;
- організовувати навчальну діяльність учнів закладу загальної середньої освіти, управляти нею й оцінювати її результати;
- володіти методикою проведення уроків із застосуванням мультимедійних засобів навчання;
- розвивати інтереси учнів і мотивацію навчання, формувати й підтримувати зворотний зв'язок;

Під час проходження виробничої (педагогічної) практики здобувачі вищої освіти повинні відповідати вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики фахівця. Виробнича (педагогічна) практика здобувачів вищої освіти філологічного спрямування є важливою частиною навчального процесу і проводиться з метою закріплення й поглиблення теоретичних знань, набуття виробничих навичок з майбутньої спеціальності та досвіду самостійної роботи.

Перелік знань і вмінь може бути доповнений новими вимогами залежно від особистості кожного учня і конкретних практичних завдань, але головна мета практики залишається незмінною, оскільки її досягнення передбачає здобуття цінного професійного досвіду.

БАЗИ ПРАКТИКИ

Практика, зокрема виробнича (педагогічна), здобувачів вищої освіти є невід'ємною складовою процесу підготовки фахівців в Університеті. Мету, порядок проведення, організацію та керівництво, ресурсне забезпечення практики регламентує Положення про проведення практик здобувачів вищої освіти Львівського національного університету імені Івана Франка, введеним у дію наказом ректора від 30 квітня 2021 р. (https://lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2021/05/reg_practice.pdf).

Відповідно до «Положення про практику» здобувачі вищої освіти Львівського національного університету імені Івана Франка проходять виробничу (педагогічну) практику на відповідних базах згідно з вимогами програми практики. Для цього університет завчасно укладає угоди з відповідними базами практики здобувачів вищої освіти. Сторони погоджують термін дії угод.

Організація та керівництво практикою

Відповідальність за організацію, проведення та контроль результатів практики покладено на першого проректора Львівського національного університету імені Івана Франка. Загальну організацію практики, контроль за її проведенням та відповідну навчально-виховну роботу здійснюють: 1) завідувач навчальних та виробничих практик навчально-методичного відділу Центру забезпечення якості освіти Львівського національного університету імені Івана Франка; 2) декан факультету; 3) завідувачі кафедр (завідувач кафедри української мови імені професора Івана Ковалика та завідувач кафедри української літератури імені академіка Михайла Возняка). Навчально-методичне керівництво і контроль за виконанням програми проходження практики забезпечують відповідні кафедри.

Організаційними заходами, що забезпечують підготовку та порядок проведення виробничої (педагогічної) практики, є:

- написання робочих програм та навчально-методичних рекомендацій щодо проведення виробничої (педагогічної) практики;
- визначення баз практики та укладання договорів між Львівським національним університетом імені Івана Франка та закладами загальної середньої освіти;
- призначення керівників практики;
- проведення інструктажу практики;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти з програмою практики;

- скерування здобувачів вищої освіти на бази практики;
- визначення основних завдань;
- підготовка форм звітної документації за результатами проведення практики.

Основними організаційно-методичними документами, що регламентують діяльність студентів і керівників практики, є Положення про практику ЛНУ імені І. Франка, програма практики та методичні рекомендації щодо проведення виробничої (педагогічної) практики.

До основних обов'язків катедри щодо організації, проведення та контролю за виконанням програми проходження практики відповідно до «Положення про практику» належать:

- Визначати бази практики і подавати заявки завідувачу практик для складання договорів із освітніми установами;
- Вибирати бази практик і скерувати туди здобувачів вищої освіти;
- Визначати відповідність баз практики вимогам підготовки бакалаврів;
- Забезпечувати заміну баз практики, які не можуть прийняти здобувачів вищої освіти або не мають змоги забезпечити виконання програми практики здобувачів вищої освіти;
- За місяць до початку практики готувати проекти наказів про скерування здобувачів вищої освіти на практику;
- Проводити інструктаж за участю здобувачів вищої освіти, керівників практики і представників деканату про прядок проходження практики, видати студентам відповідну документацію (скерування на практику, програму практики, відповідні завдання);
- Формувати методичне забезпечення практики здобувачів вищої освіти, розробляти та вдосконалювати програми практик відповідно до вимог стандартів вищої освіти;
- За потреби узгоджувати програму практики з освітніми установами;
- Добирати керівників практики від катедри;
- Організовувати захист практики;
- Розглядати питання проходження практики й підсумки атестації здобувачів вищої освіти за практику на засіданнях катедри.

Керівник практики від кафедри зобов'язаний:

- Забезпечувати проведення всіх організаційних заходів перед відбуттям здобувачів вищої освіти на практику: інструктаж із техніки безпеки, правил поведінки в освітніх установах, надавати студентам необхідні документи, зокрема програму та щоденник практики, скерування на практику, індивідуальні завдання.
- Повідомляти здобувачів вищої освіти про форми звітності, які затвердила катедра;
- Здійснювати контроль за своєчасним прибуттям здобувачів вищої освіти на бази практики;
- Разом із керівником на місці проходження практики забезпечувати належне виконання програми, спостерігати за професійним становленням здобувача вищої освіти;
- Контролювати забезпечення належних умов праці здобувачів вищої освіти, виконання внутрішнього трудового розпорядку;
- Здійснювати навчально-методичне керівництво і контроль за виконанням програми практики;
- У складі комісії приймати звіти здобувачів вищої освіти про практику;
- Подавати завідувачеві катедри письмовий звіт про проходження практики здобувачів вищої освіти із зауваженнями та пропозиціями щодо поліпшення її організації.

Керівники практики від кафедр психології і загальної педагогіки та педагогіки вищої школи зобов'язані:

- Прийти на інструктаж із виробничої (педагогічної) практики;
- Консультувати здобувачів вищої освіти щодо вимог виконання індивідуальних завдань;
- Забезпечити здобувачів вищої освіти необхідними матеріалами та подати список рекомендованої літератури;
- Вчасно перевірити роботи і виставити бали в заліковий листок.

Усі необхідні документи уміщено на сайті навчально-методичного відділу ЛНУ ім. І. Франка у розділі «Практика» (https://nmv.lnu.edu.ua/normative_docs/documents/practice/).

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У 7 СЕМЕСТРІ

<i>Змістовий модуль I</i>	
	<p><i>Ознайомлювальний етап практики.</i> Інструктаж з виробничої (педагогічної) практики. Знайомство з керівниками практики від факультету, від катедри психології та катедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи. Знайомство з адміністрацією закладу загальної середньої освіти, вчителями української мови та літератури. Огляд закладу загальної середньої освіти, кабінетів української мови та літератури, бібліотеки. Вивчення технічного забезпечення освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Бесіда з учителем української мови та літератури, за яким закріплений здобувач вищої освіти. Ознайомлення з розкладом вчителя. Знайомство з класами, у яких працює вчитель. Формування індивідуального графіку проходження практики. Фіксування основної інформації у щоденнику практики.</p>
<i>Змістовий модуль II</i>	
	<p><i>Підготовчий етап практики.</i> Ознайомлення з основною документацією вчителя-словесника (модельні навчальні програми для 5-9 класів, календарно-тематичне планування, критерії перевірки основних видів робіт, план позакласної роботи з української мови та літератури, конспекти уроків, презентації). Огляд шкільних підручників, довідкової літератури, лексикографічних праць. Відвідування уроків, спостереження за роботою вчителя української мови та літератури, фіксування навчальних методів і прийомів під час уроків, спостереження за практичним застосуванням формуального оцінювання учнів; спостереження за перевіркою письмових робіт та виставленням балів у журнал. Огляд класного журналу. Ознайомлення з особливостями заповнення електронного журналу. Вивчення складу класу, психологічного клімату в класі, спостереження за окремими учнями. Спостереження за особливостями виховного процесу в класі. Актуалізація знань із філологічних дисциплін та методики навчання української мови та літератури. Заповнення щоденника практики.</p>
<i>Змістовий модуль III</i>	
	<p><i>Основний етап практики.</i> Написання психологічної характеристики на учня. Написання конспекту виховного заходу. Проведення виховного заходу. Письмовий аналіз двох уроків вчителя з української мови та літератури (1 з мови та 1 з літератури). Створення портфоліо вчителя-</p>

практиканта. Узагальнення результатів практики. Заповнення щоденника практики.
--

<i>Змістовий модуль IV</i>

<i>Підсумковий етап.</i> Підготування звіту про проходження виробничої (педагогічної) практики. Заповнення щоденника практики. Захист практики.

ПРОГРАМА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У 8 СЕМЕСТРІ

<i>Змістовий модуль I</i>	
	<p><i>Ознайомлювальний етап практики.</i> Інструктаж з виробничої (педагогічної) практики. Знайомство з керівниками практики від факультету, від катедри психології та катедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи. Знайомство з адміністрацією закладу загальної середньої освіти, вчителями української мови та літератури. Огляд закладу загальної середньої освіти, кабінетів української мови та літератури, бібліотеки. Вивчення технічного забезпечення освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Бесіда з учителем української мови та літератури, за яким закріплений здобувач вищої освіти. Ознайомлення з розкладом вчителя. Знайомство з класами, у яких працює вчитель. Формування індивідуального графіку проходження практики. Фіксування основної інформації у щоденнику практики.</p>
<i>Змістовий модуль II</i>	
	<p><i>Підготовчий етап практики.</i> Ознайомлення з основною документацією вчителя-словесника (модельні навчальні програми для 5-9 класів, календарно-тематичне планування, критерії перевірки основних видів робіт, план позакласної роботи з української мови та літератури, конспекти уроків, презентації). Огляд шкільних підручників, довідкової літератури, лексикографічних праць. Відвідування уроків, спостереження за роботою вчителя української мови та літератури, фіксування навчальних методів і прийомів під час уроків, спостереження за практичним застосуванням формульованого оцінювання учнів; спостереження за перевіркою письмових робіт. Аналіз дидактичного матеріалу, який вчитель застосовує на уроках української мови та літератури. Актуалізація знань із філологічних дисциплін та методики навчання української мови та літератури.</p>
<i>Змістовий модуль III</i>	
	<p><i>Основний етап практики.</i> Написання конспектів уроків (одного з української мови та одного з української літератури.). Проведення пробних та залікових уроків з української мови та літератури. Створення та апробація власного дидактичного матеріалу, зокрема й на різних освітніх платформах (Всеосвіта, На урок й ін.) та онлайн-застосунках (Kahoot, WordWall, LearningApps, Classtime, Quizlett, Google Forms, Google Sites). Заповнення щоденника практики.</p>

Змістовий модуль IV

Підсумковий етап. Підготування звіту про проходження виробничої (педагогічної) практики. Заповнення щоденника практики. захист практики.

СТРУКТУРА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У 7 СЕМЕСТРІ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	інд.	С р с
1	2	3	4	5	6
Модуль I					
<p>Ознайомлювальний етап практики.</p> <p>Інструктаж з виробничої (педагогічної) практики. Знайомство з керівниками практики від факультету, від катедри психології та катедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи. Знайомство з адміністрацією закладу загальної середньої освіти, вчителями української мови та літератури. Огляд закладу загальної середньої освіти, кабінетів української мови та літератури, бібліотеки. Вивчення технічного забезпечення освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Бесіда з учителем української мови та літератури, за яким закріплений здобувач вищої освіти. Ознайомлення з розкладом вчителя. Знайомство з класами, у яких працює вчитель. Формування індивідуального графіку проходження практики. Фіксування основної інформації у щоденнику практики.</p>	30				
Модуль II					
<p>Підготовчий етап практики.</p> <p>Ознайомлення з основною документацією вчителя-словесника (модельні навчальні програми для 5-9 класів, календарно-тематичне планування, критерії перевірки основних видів робіт, план позакласної роботи з української мови та літератури, конспекти уроків, презентації). Огляд шкільних підручників, довідкової літератури, лексикографічних праць. Відвідування уроків, спостереження за роботою вчителя української мови та літератури, фіксування навчальних методів і прийомів під час уроків, спостереження за практичним застосуванням формувального оцінювання учнів; спостереження за перевіркою письмових робіт та виставленням балів у журнал. Огляд класного журналу. Ознайомлення з особливостями заповнення електронного журналу. Вивчення складу класу, психологічного клімату</p>	130				

в класі, спостереження за окремими учнями. Спостереження за особливостями виховного процесу в класі. Актуалізація знань із філологічних дисциплін та методики навчання української мови та літератури. Заповнення щоденника практики.					
Модуль III					
Основний етап практики. Написання психологічної характеристики на учня. Написання конспекту виховного заходу. Проведення виховного заходу. Письмовий аналіз двох уроків вчителя з української мови та літератури (1 з мови та 1 з літератури). Створення портфоліо вчителя-практиканта. Узагальнення результатів практики. Заповнення щоденника практики.	100				
Модуль IV					
Підсумковий етап. Підготування звіту про проходження виробничої (педагогічної) практики. Заповнення щоденника практики. Захист практики.	10				
Усього годин	270				

СТРУКТУРА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ) ПРАКТИКИ У 8 СЕМЕСТРІ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин				
	Денна форма				
	Усього	у тому числі			
		л	п	інд.	С р с
1	2	3	4	5	6
Модуль I					
<p><i>Ознайомлювальний етап практики.</i></p> <p>Інструктаж з виробничої (педагогічної) практики. Знайомство з керівниками практики від факультету, від катедри психології та катедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи. Знайомство з адміністрацією закладу загальної середньої освіти, вчителями української мови та літератури. Огляд закладу загальної середньої освіти, кабінетів української мови та літератури, бібліотеки. Вивчення технічного забезпечення освітнього процесу в закладі загальної середньої освіти. Бесіда з учителем української мови та літератури, за яким закріплений здобувач вищої освіти. Ознайомлення з розкладом вчителя. Знайомство з класами, у яких працює вчитель. Формування індивідуального графіку проходження практики. Фіксування основної інформації у щоденнику практики.</p>	30				
Модуль II					
<p><i>Підготовчий етап практики.</i></p> <p>Ознайомлення з основною документацією вчителя-словесника (модельні навчальні програми для 5-9 класів, календарно-тематичне планування, критерії перевірки основних видів робіт, план позакласної роботи з української мови та літератури, конспекти уроків, презентації). Огляд шкільних підручників, довідкової літератури, лексикографічних праць. Відвідування уроків, спостереження за роботою вчителя української мови та літератури, фіксування навчальних методів і прийомів під час уроків, спостереження за практичним застосуванням формуального оцінювання учнів; спостереження за перевіркою письмових робіт. Аналіз дидактичного матеріалу, який вчитель застосовує на уроках української мови та літератури. Актуалізація знань із філологічних дисциплін та методики навчання української мови та літератури</p>	60				

Модуль III					
<p>Основний етап практики.</p> <p>Написання конспектів уроків (одного з української мови та одного з української літератури.). Проведення пробних та залікових уроків з української мови та літератури. Створення та апробація власного дидактичного матеріалу, зокрема й на різних освітніх платформах (Всеосвіта, На урок й ін.) та онлайн-застосунках (Kahoot, WordWall, LearningApps, Classtime, Quizlett, Google Forms, Google Sites). Заповнення щоденника практики.</p>	160				
Модуль IV					
<p>Підсумковий етап. Підготування звіту про проходження виробничої (педагогічної) практики. Заповнення щоденника практики. Захист практики.</p>	20				
Усього годин	270				

ЗАВДАННЯ НА ВИРОБНИЧУ (ПЕДАГОГІЧНУ) ПРАКТИКУ У 7 СЕМЕСТРІ

- ✓ Написати психолого-педагогічну характеристику на учня;
- ✓ Написати конспект виховного заходу;
- ✓ Провести виховний захід;
- ✓ Зробити аналіз двох уроків вчителя (1 з української мови та 1 з української літератури);
- ✓ Укласти портфоліо вчителя української мови та літератури
- ✓ Пройти курс (тренінг, онлайн-конференцію, майстер-клас), що стосується педагогічної майстерності чи роботи вчителя в умовах нової української школи (або взяти активну участь у роботі методоб'єднання вчителів української мови та літератури);
- ✓ Заповнити щоденник виробничої (педагогічної) практики;
- ✓ Написати звіт про проходження виробничої (педагогічної) практики.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ У 7 СЕМЕСТРІ

1. Щоденник виробничої (педагогічної) практики;
2. Психолого-педагогічна характеристика на учня;
3. Аналіз уроків учителя (одного з української мови та одного з української літератури);
4. Конспект виховного заходу;
5. Портфоліо вчителя-словесника;
6. Сертифікат про пройдений курс (тренінг, онлайн-конференцію, майстерклас), що стосується педагогічної майстерності чи роботи вчителя в умовах нової української школи (або довідка від закладу загальної середньої освіти про активну участь у роботі методоб'єднання вчителів української мови та літератури);
6. Звіт про проходження виробничої (педагогічної) практики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ 7 СЕМЕСТР (ОК 33)

№	Завдання	Кількість балів
1.	Психологічна характеристика на учня	10
2.	Виховний захід	20
3.	Конспект виховного заходу	10
4.	Аналіз уроків вчителя	20 (10+10)
5.	Ведення щоденника практики	10
6.	Портфоліо вчителя української мови та літератури	10
7.	Проходження курсу (тренінгу, онлайн-конференції, майстерклас), що стосується педагогічної майстерності чи роботи вчителя в умовах нової української школи (або активну участь у роботі методоб'єднання вчителів української мови та літератури). Сертифікат потрібно прикріпити до портфоліо вчителя.	10
8.	Написання звіту та захист практики	10
	Разом	100

КОРОТКІ ІНСТРУКЦІЙ ЩОДО ВИДІВ РОБІТ ТА ОСНОВНІ ВИМОГИ:

1. ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА НА УЧНЯ

Психолого-педагогічна характеристика на учня¹ – це індивідуальне психолого-педагогічне завдання, котре має продемонструвати рівень психологічних знань студента, розуміння особливостей індивідуального розвитку учня закладу загальної середньої освіти, особистісних характеристик, особливостей пізнавальної, емоційної та вольової діяльності. Робота має бути виконана самостійно. Зміст роботи повинен відповідати заданій проблематиці. Текст мусить відображати суть питання, висвітлювати усі його можливі аспекти, тобто повинен містити загальні відомості про учня, дані про його психологічні особливості та сферу соціальної взаємодії (ставлення до себе та до ровесників, взаємодія з іншими, статус в класі (групі), особливості навчальної діяльності тощо), а також висновки та рекомендації щодо подальшої роботи з учнем. Ці дані обов'язково мають бути проілюстровані конкретними прикладами, отриманими в результаті спостереження за учнем та бесіди з ним та/або класним керівником. Структура роботи повинна бути чіткою та логічною. Робота мусить містити необхідні додатки.

Психолого-педагогічна характеристика на учня має містити:

1. Титульний лист, в якому обов'язково вказано прізвище, ім'я, по батькові студента, який проходить практику, факультет та кафедру, на яких він навчається, місце та час проходження практики, дані про учня (ПІБ, школа, клас), ПІБ викладача від кафедри психології, який перевіряє роботу.

2. Змістову частину психолого-педагогічної характеристики, яка охоплює психологічні особливості пізнавальної та навчальної діяльності учня, його особистісні характеристики, спосіб міжособової взаємодії, ставлення до однолітків та старших тощо. Обсяг змістової частини – 2-3 сторінки.

3. Висновки та рекомендації. Висновки можуть містити узагальнений психологічний портрет учня, характеристику його подальшої навчальної та життєвої перспективи, загальне враження студента про перебіг виконання завдання, зокрема труднощі, з якими він зіткнувся. На основі складеної психолого-педагогічної характеристики студент може розробити рекомендації

¹ Матеріал подано за виданням: «Методичні вказівки до виконання завдань психолого-педагогічної практики для студентів 4-х та 5-х курсів непсихологічних спеціальностей». Львів, 2012. 44 с. – Доступно з джерела: https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/praktyka_dla_nepsychologiv-1.pdf

для педагогів, батьків з метою оптимізації навчальної діяльності та подальшого психологічного розвитку учня. Обсяг роботи – від трьох до п'яти сторінок друкованого тексту (формат А-4, кегль 14, інтервал 1,5).

Етапи написання психолого-педагогічної характеристики на учня:

1. Обрати учня для дослідження
2. Проводити спостереження, використовуючи запропоновані схеми (на уроках та виховних заходах, під час перерв).
3. На основі анкети-опитувальника провести бесіду з учнем (обов'язково) та з класним керівником і/або шкільним психологом (за потребою).
4. На основі даних, отриманих в результаті бесіди та спостереження, написати психолого-педагогічну характеристику на учня. У тексті характеристики обов'язково навести приклади, котрі ілюструють певні характеристики особистості учня чи особливості його взаємодії з іншими.
5. Висновки та рекомендації щодо особливостей подальшої роботи з учнем та перспектив його розвитку.

Більш детальні вимоги до написання психологічної характеристики на учня та критерії її оцінювання подано на сайті кафедри психології філософського факультету ЛНУ імені Івана Франка у розділі «Практика. Методичні вказівки до виконання завдань психолого-педагогічної практики для студентів 4-х та 5-х курсів непсихологічних спеціальностей»:

https://filos.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2014/12/praktyka_dla_nepsychologiv-1.pdf .

2. ПЛАН-КОНСПЕКТ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ. ПРОВЕДЕННЯ ВИХОВНОГО ЗАХОДУ².

З метою підготовки й організації виховного заходу студент-практикант повинен:

- ознайомитися з програмою виховної роботи у класі, де виконує функції класного керівника;
- виявити рівень розвитку учнів цього класу (цінність орієнтацій, почуттів, мотивації поведінки, звички), а також рівень сформованості учнівського класу як колективу;
- вивчити інтереси, потреби учнів, їхні бажання, очікування, пов'язані з організацією дозвілля у позанавчальний час;
- залучити учнів до вибору й організації майбутнього заходу;
- у процесі обговорення з учнями змісту, форми заходу орієнтувати їх не лише на усвідомлення власних потреб й інтересів, але й на розуміння необхідності розвитку певних рис, умінь самоорганізації поведінки;
- узгодити вибір учнів майбутнього заходу з програмою виховної роботи (позанавчальної діяльності), розробленої класним керівником;
- стимулювати і підтримувати ініціативу, самостійність усіх учнів у процесі підготовки й організації виховного заходу;
- створити та забезпечити позитивну психологічно-комфортну атмосферу під час заходу, розвивати позитивні самопочуття учнів;
- регулювати хід процесу, дотримуватися запланованої структури, визначеного регламенту;
- постійно виявляти педагогічний такт, уникати примусу, емоційного тиску на учнів;
- обговорити хід, результати заходу, враження та бажання учнів, висловити власні судження.

Алгоритм організації виховного заходу

1. Вибір і планування :

- стимулювання учнів до організації цікавого й доцільного заходу;
- збирання ідей, пропозицій учнів щодо змісту, форми заходу;
- колективне обговорення висловлених ідей, суджень учнів, внесення коректив, вибір рішень шляхом застосування різноманітних методик (аргументованого міркування, голосування, розгляд пропозицій тощо);

² Основні вимоги до укладання конспекту виховного заходу розміщено на сайті факультету педагогічної освіти у розділі «Практика. Інформаційні матеріали для проходження практик. Шкільна практика (для студентів спеціальностей 014 Середня освіта)»
Доступно з джерела: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/academics/practice>

- визначення мети заходу й очікування результатів;
- колективне обговорення загальної структури, змісту, планування методів, засобів організації заходу;
- визначення обов'язків учнів, розподіл доручень, ролей.

2. Підготовка:

- ознайомлення з необхідною літературою, пошук й вибір матеріалу для сценарію;
- визначення етапів заходу, підготовка сценарію;
- організація зустрічі з учасниками репетицій, консультацій;
- підготовка різноманітних засобів (аудіовізуальних і технічних, декорацій та атрибутів для інтер'єру, одягу учасників, роздаткового матеріалу, нагород тощо);
- підготовка приміщення.

3. Організація: початок:

- захоплення уваги учасників, стимулювання позитивних емоцій, створення приємних очікувань від заходу;
- визначення мети і бажаних результатів;
- визначення правил поведінки учасників, погодження необхідного часу;
- коротке повідомлення про хід заходу; організація процесу;
- забезпечення логічного переходу від попереднього етапу до наступного; • дотримання сценарію й регламенту (імпровізація можлива, якщо виправдана й відповідає формі заходу);
- контроль за дотриманням обраних правил поведінки й діяльності учасників;
- підтримка позитивної атмосфери спілкування учасників, їхнього емоційного піднесення;
- підбадьорювання учнів до вільного міркування, виявлення активності, творчості, власних поглядів, позитивних емоцій;
- акцентування на цінності кожного учасника, доброзичливе ставлення до всіх учнів; закінчення:
 - наведення висновків, підсумків;
 - загальна оцінка результатів відповідно до запланованої мети;
 - повідомлення учням оцінок, суджень, обговорення їхніх вражень, побажань;
- організація емоційного піднесеного завершення, орієнтація на подальші заходи.

Аналіз виховного заходу (орієнтовна схема)

1. Актуальність теми: соціальна, національно-громадянська спрямованість, відповідність віковим особливостям учнів (рівню їхнього

розвитку, потребам та інтересам); визначення мети заходу як бажаного результату; вибір форми проведення (вечір, конкурс, бесіда, диспут тощо), відповідність мети й форми обраній темі.

2. Підготовка заходу:

- залучення учнів;
- вибір змісту: актуальність проблем, завдань для учнів; новизна, інформаційна насиченість, доцільність для розвитку учнів (здібностей, ціннісних орієнтацій, самоорієнтації поведінки тощо);
- планування заходу (структури, методів, засобів, форм, часу), підготовка сценарію;
- підготовка приміщення, наочних засобів, роздаткового матеріалу;
- готовність учителя-практиканта, учнів до виконання плану, сценарію заходу.

4. Проведення заходу:

- дотримання чіткої структури, взаємозв'язку усіх етапів заходу;
- створення позитивної психологічно-комфортної атмосфери спілкування, діяльності (поваги, довіри, свободи дій, емоційного піднесення, вольового напруження);
- участь усіх учнів у виховному заході, стимулювання і підтримання активності, самостійності учнів, їхніх особистих суджень, вияву емоцій, пропозицій і рішень;
- формування в учнів орієнтації на загальнолюдські, національні цінності, моральних, естетичних поглядів, суджень: розгляд і оцінка ідей, понять, принципів, правил, норм поведінки, діяльності людини; глибина, доказовість, переконливість аналізу й оцінки соціальних, світоглядних ідей; огляд життєвих ситуацій, аналіз учнями власного досвіду поведінки;
- розвиток почуттів учнів: емоційний, словесний та невербальний вплив педагога-практиканта; оцінка учнями власних емоцій, переживань з опорою на життєвий та індивідуальний досвід; створення ситуацій емоційного піднесення, задоволення прагнення до успіху;
- формування в учнів умінь організації діяльності й поведінки: застосування завдань, форм діяльності для вияву учнями ініціативи, творчості; створення ситуацій для вибору учнями дій, пошуку розв'язання проблеми; залучення учнів до різних форм міжособистісного спілкування, взаємодії, взаємодопомоги.

4. Доцільність, послідовність, застосування прийомів, засобів емоційно-вольового, виховного впливу на учнів, організації і стимулювання їхньої діяльності й поведінки.

5. Етика поведінки вчителя-практиканта: педагогічний такт; ставлення до учнів, кожного зокрема (відкритість, повага, позитивна установка); зовнішній вигляд і невербальна поведінка (жести, міміка, візуальний контакт тощо); уміння організувати процес, регулювати поведінку учнів.

6. Ставлення учнів до виховного заходу: увага, інтерес, вияв поваги, позитивних емоцій, дотримання визначених правил.

7. Загальна оцінка заходу, досягнення. *(матеріал подано на основі вимог, поданих на сайті факультету педагогіки ЛНУ ім. І. Франка <https://surl.li/bdajuw:>)*

3. ВИМОГИ ДО АНАЛІЗУ УРОКІВ УЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

- Назвати клас, тему та мету (навчальну, розвивальну, виховну) уроку;
- Охарактеризувати тип уроку та обладнання.
- Проаналізувати, як зреалізовано компетентнісний підхід до навчання (назвати ключові компетентності та описати, як вони були зреалізовані під час уроку);
- Описати методи навчання, застосовані на уроці.
- Описати, як зреалізована виховна мета.
- Назвати слабкі і сильні сторони уроку. Відповідь обґрунтувати.
- Визначити такі компоненти уроку, які здобувачі вищої освіти хотіли б використати у подальшій професійній діяльності.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ АНАЛІЗУ УРОКІВ УЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ:

Здобувачі вищої освіти повинні проаналізувати два уроки вчителя – один з української мови та один з української літератури (аналіз кожного уроку – 10 балів).

10 балів – здобувач вищої освіти орфографічно, пунктуаційно, граматично та технічно грамотно оформив роботу; чітко і правильно описав реалізацію компетентнісного підходу до навчання; проаналізував традиційні та інтерактивні методи, використані на уроці; описав, як зреалізована виховна мета; назвав сильні і слабкі сторони уроку; описав м'які навички, які вчитель застосував під час уроку; визначив ті компоненти уроку, які хотів би використати у подальшій педагогічній діяльності; під час написання роботи здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

9 балів – здобувач вищої освіти переважно грамотно оформив роботу, проте іноді трапляються технічні чи інші помилки; чітко і правильно описав реалізацію компетентнісного підходу до навчання; проаналізував традиційні та інтерактивні методи, використані на уроці; описав, як зреалізована виховна мета; назвав сильні і слабкі сторони уроку; описав м'які навички, які вчитель застосував під час уроку; визначив ті компоненти уроку, які хотів би використати у подальшій педагогічній діяльності; під час написання роботи здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

8 балів – здобувач вищої освіти переважно грамотно оформив роботу, проте іноді трапляються технічні чи інші помилки; частково описав реалізацію компетентнісного підходу до навчання; проаналізував традиційні та інтерактивні методи, використані на уроці; описав, як зреалізована виховна мета; назвав сильні і слабкі сторони уроку; описав м'які навички, які вчитель застосував під час уроку; визначив ті компоненти уроку, які хотів би використати у подальшій педагогічній діяльності; під час написання роботи здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

7 балів – здобувач вищої освіти переважно грамотно оформив роботу, проте іноді трапляються технічні чи інші помилки; частково описав реалізацію компетентнісного підходу до навчання; проаналізував традиційні та інтерактивні методи, використані на уроці; описав, як зреалізована виховна мета; назвав одну сильну та одну слабку сторони уроку; описав м'які навички, які вчитель застосував під час уроку; визначив ті компоненти уроку, які хотів би використати у подальшій педагогічній діяльності; під час написання роботи здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

6 балів – здобувач вищої освіти переважно грамотно оформив роботу, проте іноді трапляються технічні чи інші помилки; частково описав реалізацію компетентнісного підходу до навчання; проаналізував лише традиційні методи, використані на уроці; описав, як зреалізована виховна мета; назвав одну сильну та одну слабку сторони уроку; описав м'які навички, які вчитель застосував під час уроку; визначив ті компоненти уроку, які хотів би використати у подальшій педагогічній діяльності; під час написання роботи здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

5 балів – здобувач вищої освіти переважно грамотно оформив роботу, проте іноді трапляються технічні чи інші помилки; частково описав реалізацію компетентнісного підходу до навчання; проаналізував лише традиційні методи, використані на уроці; не описав, як зреалізована виховна мета; назвав одну сильну та одну слабку сторони уроку; описав м'які навички, які вчитель застосував під час уроку; визначив ті компоненти уроку, які хотів би використати у подальшій педагогічній діяльності; під час написання роботи здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

4 бали – здобувач вищої освіти переважно грамотно оформив роботу, проте іноді трапляються технічні чи інші помилки; частково описав реалізацію компетентнісного підходу до навчання; проаналізував лише традиційні

методи, використані на уроці; не описав, як зrealізована виховна мета; назвав одну сильну та одну слабку сторони уроку; не назвав м'яких навичок, які вчитель застосував під час уроку; визначив ті компоненти уроку, які хотів би використати у подальшій педагогічній діяльності; під час написання роботи здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесности.

3 бали – здобувач вищої освіти переважно грамотно оформив роботу, проте іноді трапляються технічні чи інші помилки; частково описав реалізацію компетентнісного підходу до навчання; проаналізував лише традиційні методи, використані на уроці; не описав, як зrealізована виховна мета; назвав одну сильну та одну слабку сторони уроку; не назвав м'яких навичок, які вчитель застосував під час уроку; не чітко визначив ті компоненти уроку, які хотів би використати у подальшій педагогічній діяльності; під час написання роботи здобувач вищої освіти іноді не дотримувався етичних норм та академічної доброчесности.

2 бали – здобувач вищої освіти зробив багато технічних, пунктуаційних, орфографічних чи граматичних помилок; не описав реалізації компетентнісного підходу до навчання; проаналізував лише традиційні методи, використані на уроці; не описав, як зrealізована виховна мета; назвав одну сильну та одну слабку сторони уроку; не назвав м'яких навичок, які вчитель застосував під час уроку; не чітко визначив ті компоненти уроку, які хотів би використати у подальшій педагогічній діяльності; під час написання роботи здобувач вищої освіти іноді не дотримувався етичних норм та академічної доброчесности.

1 бал – здобувач вищої освіти зробив багато технічних, пунктуаційних, орфографічних чи граматичних помилок; не описав реалізації компетентнісного підходу до навчання; проаналізував лише традиційні методи, використані на уроці; не описав, як зrealізована виховна мета; не назвав слабких і сильних сторін уроку; не назвав м'яких навичок, які вчитель застосував під час уроку; не чітко визначив ті компоненти уроку, які хотів би використати у подальшій педагогічній діяльності; під час написання роботи здобувач вищої освіти іноді не дотримувався етичних норм та академічної доброчесности.

0 балів – здобувач вищої освіти не виконав завдання.

4. ПОРТФОЛІО ВЧИТЕЛЯ-СЛОВЕСНИКА

Сучасний педагог – це не лише компетентна особистість у професійному плані, а й конкурентоспроможний вчитель. Цьому допоможе *портфоліо* вчителя – збірка документів, необхідних для повсякденної роботи вчителя-словесника, яку необхідно оформити в електронному варіанті у вигляді файлової папки із покликаннями на документи та інші матеріали. Важливо пам'ятати, що портфоліо – це динамічний документ, який постійно оновлюється та поповнюється новими матеріалами. Воно має відображати індивідуальність вчителя, його творчий потенціал та професійне зростання.

Структура портфоліо вчителя української мови і літератури:

- **Титульна сторінка** (прізвище, ім'я, по батькові; посада, контактна інформація).

- **Педагогічне кредо** (переконання, що визначає педагогічну діяльність, ставлення до учнів та колег, своє бачення педагогічної діяльності, цінності та принципи, якими вчитель керується у роботі)

- **Документи для вчителя в закладах загальної середньої освіти:**

- Закон України № 2145-VIII від 05.09.2017 «Про освіту».
- Закон України №463-IX від 16.01.2020 «Про повну загальну середню освіту».
- Концепція «Нова українська школа».
- Державний стандарт базової середньої освіти. (Постанова Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 року № 898)
- Модельна навчальна програма → навчальна програма.
- Рекомендації щодо оцінювання результатів навчання учнів / учениць у 5-7 класах відповідно до наказу МОН України №1093 від 02.08.2024 р. «Про затвердження рекомендацій щодо оцінювання результатів навчання».
- Перелік підручників і необхідних посібників, словників.
- Календарно-тематичне планування.
- Інші документи.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ПОРТФОЛІО ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

10 балів – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке містить усю загальну інформацію, усі основні документи, необхідні у подальшій педагогічній діяльності; подано чітке педагогічне кредо; орфографічно, пунктуаційно, граматично та технічно грамотно оформлено роботу; здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

9 балів – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке містить усю загальну інформацію, основні документи, необхідні у подальшій педагогічній діяльності; подано педагогічне кредо; орфографічно, пунктуаційно, граматично та технічно грамотно оформлено роботу; здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

8 балів – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке містить загальну інформацію, документи, необхідні у подальшій педагогічній діяльності, подано з незначними неточностями у покликанням чи гіперпосиланнях; подано педагогічне кредо; орфографічно, пунктуаційно, граматично та технічно грамотно оформлено роботу; здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

7 балів – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке містить загальну інформацію, документи, необхідні у подальшій педагогічній діяльності, подано з неточностями у покликанням чи гіперпосиланнях; подано педагогічне кредо; допущено незначну кількість орфографічних, пунктуаційних помилок, у технічному оформленні роботи допущено незначну кількість помилок; здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

6 балів – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке в основному містить загальну інформацію, документи, необхідні у подальшій педагогічній діяльності, подано зі значними неточностями у покликанням чи гіперпосиланнях; подано педагогічне кредо; допущено певну кількість орфографічних, пунктуаційних помилок, у технічному оформленні роботи допущено помилки; здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

5 балів – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке в основному містить загальну інформацію, документи, необхідні у подальшій педагогічній діяльності, подано зі значними помилками у покликанням чи гіперпосиланнях; неправильно подано педагогічне кредо; допущено значну кількість орфографічних, пунктуаційних помилок, у технічному оформленні

роботи допущено значні помилки; здобувач вищої освіти дотримувався етичних норм та академічної доброчесності.

4 бали – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке в основному містить загальну інформацію, документи, необхідні у подальшій педагогічній діяльності, подано неправильно, неточно; неправильно подано педагогічне кредо; допущено значну кількість орфографічних, пунктуаційних помилок, у технічному оформленні допущено значні помилки; здобувач вищої освіти незначно порушував етичні норми та академічну доброчесність.

4 бали – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке в основному містить загальну інформацію, документів, необхідних у подальшій педагогічній діяльності, незначна кількість, вони не містять покликань чи гіперпосилань, не подано педагогічного кредо; допущено значну кількість орфографічних, пунктуаційних помилок, портфоліо технічно оформлено зі значними помилками; здобувач вищої освіти порушував етичні норми та академічну доброчесність.

3 бали – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке не містить всієї загальної інформації, документів, необхідних у подальшій педагогічній діяльності, недостатньо, вони не містять покликань чи гіперпосилань, не подано педагогічного кредо; допущено значну кількість орфографічних, пунктуаційних помилок, портфоліо технічно оформлено неправильно; здобувач вищої освіти порушував етичні норми та академічну доброчесність.

2 бали – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке частко містить загальну інформацію; документів, необхідних у подальшій педагогічній діяльності, незначна кількість, не подано педагогічного кредо; допущено орфографічні, пунктуаційні помилки; портфоліо технічно оформлено неправильно; здобувач вищої освіти порушував етичні норми та академічну доброчесність.

1 бали – здобувач вищої освіти подав портфоліо, яке не містить всієї загальної інформації; документів, необхідних у подальшій педагогічній діяльності, немає; не подано педагогічного кредо; допущено орфографічні, пунктуаційні помилки; портфоліо технічно оформлено неправильно; здобувач вищої освіти порушував етичні норми та академічну доброчесність.

0 балів – здобувач вищої освіти не подав портфоліо.

5. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЩОДЕННИКА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ)

Здобувачі вищої освіти під час проходження виробничої (педагогічної) практики у 7 та 8 семестрах **ОБОВ'ЯЗКОВО** повинні вести щоденник практики. Щоденник практики – це обов'язковий документ, який здобувачі вищої освіти подають разом з іншими документами до захисту. Щоденник практики передбачає фіксацію процесу викладання, аналіз ефективності методів навчання та педагогічної діяльності студента, а також розвиток навичок самоконтролю та оцінювання. Відбуваючи на базі практики, студенти обов'язково візують щоденник у деканаті, а відтак на базі практики. Під час практики здобувачі вищої освіти повинні регулярно заповнювати щоденник. У кінці практики студенти мають подати щоденник керівникові від бази практики для написання відгуку про діяльність здобувача вищої освіти. Відгук має написати і керівник практики від факультету. Усі записи у щоденнику треба робити чітко, послідовно, коректно.

Критерії оцінювання:

Максимальна кількість балів – 10.

10-9 балів – здобувач вищої освіти ретельно, регулярно та грамотно заповнює щоденник практики, чітко та послідовно записує зміст діяльності, аналізує проблемні ситуації, пропонує шляхи вирішення; визначає сильні та слабкі сторони власної діяльності, доречно використовує методичну, педагогічну та психологічну термінологію; записує корисні поради фахівців; дотримується етичних норм та академічної доброчесності; у щоденнику є записи керівника від бази практики, керівника-методиста від факультету, усі підписи та печатки.

8-7 балів – здобувач вищої освіти ретельно, регулярно та грамотно заповнює щоденник практики, чітко та послідовно записує зміст діяльності, рідко аналізує проблемні ситуації та пропонує шляхи вирішення; визначає сильні та слабкі сторони власної діяльності, переважно доречно використовує методичну, педагогічну та психологічну термінологію; записує корисні поради фахівців; дотримується етичних норм та академічної доброчесності; у щоденнику є записи керівника від бази практики, керівника-методиста від факультету, усі підписи та печатки.

6-5 балів – здобувач вищої освіти здебільшого регулярно та грамотно заповнює щоденник практики, послідовно записує зміст діяльності, не аналізує проблемних ситуацій та не пропонує шляхів вирішення; визначає сильні та слабкі сторони власної діяльності, переважно доречно використовує

методичну, педагогічну та психологічну термінологію; не записує корисних порад фахівців; дотримується етичних норм та академічної доброчесності; у щоденнику є записи керівника від бази практики, керівника-методиста від факультету, усі підписи та печатки.

4-3 бали – здобувач вищої освіти нерегулярно заповнює щоденник практики, послідовно записує зміст діяльності, не аналізує проблемних ситуацій та не пропонує шляхів вирішення; не визначає сильних та слабких сторін власної діяльності, переважно доречно використовує методичну, педагогічну та психологічну термінологію; не записує корисних порад фахівців; дотримується етичних норм та академічної доброчесності; у записах подекуди трапляються пунктуаційні чи граматичні помилки; у щоденнику є записи керівника від бази практики, керівника-методиста від факультету, усі підписи та печатки.

2-1 бал – студент недобре оформив щоденник практики; але є записи керівника від бази практики, керівника-методиста від факультету, усі підписи та печатки.

6. ЗВІТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Здобувач вищої освіти повинен підготувати звіт (а також електронну презентацію) про результати практики, включивши аналіз своєї роботи, досягнень та труднощів, і підготуватися до презентації результатів практики на захисті. Форма звіту – довільна. У презентацію потрібно додати світлини проведених залікових уроків (8 семестр), виховного заходу (7 семестр).

Звіт та усю документацію потрібно прикріпити до електронного курсу в модульному об'єктно-орієнтованому динамічному навчальному середовищі Moodle (<https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=6709>)

ЗАВДАННЯ НА ВИРОБНИЧУ (ПЕДАГОГІЧНУ) ПРАКТИКУ У 8 СЕМЕСТРІ

1. Написати *два* конспекти залікових уроків (один з української мови та один з української літератури);
2. Провести *чотири* залікові уроки (два уроки – з української мови та два уроки – з української літератури);
3. Розробити, апробувати та презентувати на захисті власний *дидактичний* матеріал з української мови та літератури за темами залікових уроків з української мови та літератури (електронну презентацію, схеми, таблиці, ментальні карти, пам'ятки-алгоритми, друковані вправи та вправи на різних онлайн-застосунках, інтерактивні робочі аркуші; завдання, створені за допомогою штучного інтелекту та ін.);
4. Ведення щоденника виробничої (педагогічної) практики;
5. Написати звіт про проходження виробничої (педагогічної) практики.

ЗВІТНА ДОКУМЕНТАЦІЯ У 8 СЕМЕСТРІ

1. Конспекти залікових уроків (один з української мови та один з української літератури);
2. Портфоліо власного дидактичного матеріалу до уроків з української мови та літератури.
3. Щоденник виробничої (педагогічної) практики;
4. Звіт про проходження виробничої (педагогічної) практики.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ 8 СЕМЕСТР (ОК 34)

№	Завдання	Кількість балів
9.	Проведення 4 залікових уроків (2 з української мови та 2 з української літератури)	40 (по 10 б. за один урок)
10.	Конспекти проведених залікових уроків (1 з української мови та 1 з української літератури)	20
11.	Презентація портфоліо власного дидактичного матеріалу до уроків з української мови та літератури.	20
12.	Ведення щоденника практики	10
13.	Написання звіту та захист практики	10
	Разом	100

КОРОТКІ ІНСТРУКЦІЇ ЩОДО ВИДІВ РОБІТ ТА ОСНОВНІ ВИМОГИ:

1. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ КОНСПЕКТІВ УРОКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

Конспекти залікових уроків з української мови та літератури здобувачі вищої освіти дають на оцінювання керівникові-методисту від факультету та керівникові від катедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи. Конспекти варто оформити відповідно до вимог, з якими студенти ознайомлюються під час вивчення курсів «Педагогіка», «Методика навчання української мови» та «Методика навчання української літератури». Конспекти залікових уроків мають бути самостійними. Жодні порушення академічної доброчесності не толеруються. Обов'язковими є письмові відповіді до всіх видів завдань у конспекті.

№	Компоненти оцінки	Кількість балів
	Оригінальність та самостійність	0,5
	Грамотність	1
	Реалізація мети уроку	0,5
	Дотримання загальнодидактичних принципів навчання	0,5
	Реалізація ключових компетентностей	1
	Врахування типу уроку та його структури, правильна послідовність компонентів макроструктури уроку	1
	Наявність відповідей до всіх типів завдань	1
	Врахування вимог модельних програм	0,5
	Врахування вікових особливостей учнів	0,5
	Різноманітність методів та вправ	1
	Наявність завдань, які передбачають використання освітніх онлайн-застосунків, інструментів ІІІ, STEM та STEAM-освіти	1
	Наявність електронної презентації як супроводу до конспекту	1
	Дотримання етичних норм та академічної доброчесності	0,5
	Разом	10 балів

2. ПОРТФОЛІО ВЛАСНОГО ДИДАКТИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ДО УРОКІВ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ТА ЛІТЕРАТУРИ

У 8 семестрі під час проходження виробничої (педагогічної) практики здобувачі вищої освіти з-поміж обов'язкових завдань подають портфоліо власного дидактичного матеріалу до уроків з української мови та літератури. Портфоліо має містити електронні презентації до залікових уроків, власний дидактичний матеріал, розроблений до пробних та залікових уроків. Це можуть бути різноманітні завдання на відомих навчальних онлайн-платформах (<https://vseosvita.ua/>, <https://naurok.com.ua>, <https://learningapps.org/>, <https://wordwall.net/uk>, <https://www.classcraft.com/>, <https://quizizz.com/>, <https://kahoot.com/>, <https://www.classmarker.com/online-testing/faq/> та ін.), ментальні карти, віртуальні дошки; пам'ятки-алгоритми; завдання, створені за допомогою методу ейдетики; роздатковий матеріал, завдання, створені за допомогою ШІ тощо. Усі завдання мають бути науково та методично правильними, покликання на онлайн-вправи повинні бути активними.

Цей матеріал студенти додають до портфоліо, створеного у 7 семестрі під час проходження виробничої (педагогічної) практики.

:

Критерії оцінювання портфоліо

20-18 балів – здобувач вищої освіти подав у портфоліо різні завдання, самостійно створені за допомогою онлайн-застосунків, ШІ, віртуальних дошок. У портфоліо вміщено роздатковий матеріал, пам'ятки-алгоритми, електронні презентації до уроків. Завдання не містять ні наукових, ні технічних, ні граматичних, ні методичних помилок. Завдання повністю відповідають темі та меті, різновиду і структурі уроку, віковим особливостям учнів та були апробовані під час уроків. Здобувач вищої освіти не порушує академічної доброчесності.

17-14 балів – здобувач вищої освіти подав у портфоліо різні завдання, самостійно створені за допомогою онлайн-застосунків, ШІ, віртуальних дошок. У портфоліо вміщено роздатковий матеріал, пам'ятки-алгоритми, електронні презентації до уроків. У завданнях іноді трапляються технічні / граматичні / методичні помилки, але нема наукових неточностей. Завдання повністю відповідають темі та меті, різновиду і структурі уроку, віковим особливостям учнів та були апробовані під час уроків. Здобувач вищої освіти не порушує академічної доброчесності.

13-10 балів – здобувач вищої освіти подав у портфоліо різні завдання, самостійно створені за допомогою онлайн-застосунків. У портфоліо вміщено

роздатковий матеріал/пам'ятки-алгоритми, електронні презентації до уроків. У завданнях іноді трапляються технічні / граматичні / методичні / наукові помилки. Завдання здебільшого відповідають темі та меті, різновиду і структурі уроку, віковим особливостям учнів та були апробовані під час уроків. Здобувач вищої освіти не порушує академічної доброчесності.

9-6 балів – здобувач вищої освіти подав у портфоліо різні завдання, самостійно створені за допомогою онлайн-застосунків. У портфоліо вміщено роздатковий матеріал, електронну презентацію до одного/двох уроків. У завданнях часто трапляються технічні / граматичні / методичні / наукові помилки. Завдання здебільшого відповідають темі та меті, різновиду і структурі уроку, віковим особливостям учнів та лише частково були апробовані під час уроків. Здобувач вищої освіти переважно не порушує академічної доброчесності.

5-4 б. – здобувач вищої освіти подав у портфоліо кілька завдань, самостійно створених за допомогою онлайн-застосунків. У портфоліо вміщено роздатковий матеріал, електронну презентацію до одного/двох уроків. У завданнях часто трапляються технічні / граматичні / методичні / наукові помилки. Завдання здебільшого відповідають темі та меті, різновиду і структурі уроку, але не відповідають віковим особливостям учнів; завдання лише частково були апробовані під час уроків. Здобувач вищої освіти іноді порушує академічну доброчесність.

3-2 бали – здобувач вищої освіти подав у портфоліо кілька завдань, самостійно створені за допомогою онлайн-застосунків; електронну презентацію до одного уроку. У завданнях часто трапляються технічні / граматичні / методичні / наукові помилки. Завдання лише частково відповідають темі та меті, різновиду і структурі уроку і не відповідають віковим особливостям учнів; завдання не були апробовані під час уроків. Здобувач вищої освіти іноді порушує академічну доброчесність.

3. **бал** – здобувач вищої освіти подав у портфоліо кілька завдань, у яких трапляються технічні / граматичні / методичні / наукові помилки. Завдання лише частково відповідають темі та меті, різновиду і структурі уроку і не відповідають віковим особливостям учнів; завдання не були апробовані під час уроків. Здобувач вищої освіти порушує академічну доброчесність.

0 балів – студент не створив портфоліо.

4. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЩОДЕННИКА ВИРОБНИЧОЇ (ПЕДАГОГІЧНОЇ ПРАКТИКИ)

Здобувачі вищої освіти під час проходження виробничої (педагогічної) практики у 7 та 8 семестрах **ОБОВ'ЯЗКОВО** повинні вести щоденник практики. Щоденник практики – це обов'язковий документ, який здобувачі вищої освіти подають разом з іншими документами до захисту. Щоденник практики передбачає фіксацію процесу викладання, аналіз ефективності методів навчання та педагогічної діяльності студента, а також розвиток навичок самоконтролю та оцінювання. Відбуваючи на базі практики, студенти обов'язково візують щоденник у деканаті, а відтак на базі практики. Під час практики здобувачі вищої освіти повинні регулярно заповнювати щоденник. У кінці практики студенти мають подати щоденник керівникові від бази практики для написання відгуку про діяльність здобувача вищої освіти. Відгук має написати і керівник практики від факультету. Усі записи у щоденнику треба робити чітко, послідовно, коректно.

Критерії оцінювання:

Максимальна кількість балів – 10.

10-9 балів – здобувач вищої освіти ретельно, регулярно та грамотно заповнює щоденник практики, чітко та послідовно записує зміст діяльності, аналізує проблемні ситуації, пропонує шляхи вирішення; визначає сильні та слабкі сторони власної діяльності, доречно використовує методичну, педагогічну та психологічну термінологію; записує корисні поради фахівців; дотримується етичних норм та академічної доброчесності; у щоденнику є записи керівника від бази практики, керівника-методиста від факультету, усі підписи та печатки.

8-7 балів – здобувач вищої освіти ретельно, регулярно та грамотно заповнює щоденник практики, чітко та послідовно записує зміст діяльності, рідко аналізує проблемні ситуації та пропонує шляхи вирішення; визначає сильні та слабкі сторони власної діяльності, переважно доречно використовує методичну, педагогічну та психологічну термінологію; записує корисні поради фахівців; дотримується етичних норм та академічної доброчесності; у щоденнику є записи керівника від бази практики, керівника-методиста від факультету, усі підписи та печатки.

6-5 балів – здобувач вищої освіти здебільшого регулярно та грамотно заповнює щоденник практики, послідовно записує зміст діяльності, не аналізує проблемних ситуацій та не пропонує шляхів вирішення; визначає сильні та слабкі сторони власної діяльності, переважно доречно використовує

методичну, педагогічну та психологічну термінологію; не записує корисних порад фахівців; дотримується етичних норм та академічної доброчесності; у щоденнику є записи керівника від бази практики, керівника-методиста від факультету, усі підписи та печатки.

4-3 бали – здобувач вищої освіти нерегулярно заповнює щоденник практики, послідовно записує зміст діяльності, не аналізує проблемних ситуацій та не пропонує шляхів вирішення; не визначає сильних та слабких сторін власної діяльності, переважно доречно використовує методичну, педагогічну та психологічну термінологію; не записує корисних порад фахівців; дотримується етичних норм та академічної доброчесності; у записах подекуди трапляються пунктуаційні чи граматичні помилки; у щоденнику є записи керівника від бази практики, керівника-методиста від факультету, усі підписи та печатки.

2-1 бал – студент недобре оформив щоденник практики; але є записи керівника від бази практики, керівника-методиста від факультету, усі підписи та печатки.

6. ЗВІТ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Здобувач вищої освіти повинен підготувати звіт (а також електронну презентацію) про результати практики, включивши аналіз своєї роботи, досягнень та труднощів і підготуватися до презентації результатів практики на захисті. Форма звіту – довільна. У презентацію потрібно додати світлини проведених залікових уроків (8 семестр), виховного заходу (7 семестр).

Звіт та усю документацію потрібно прикріпити до електронного курсу в модульному об'єктно-орієнтованому динамічному навчальному середовищі Moodle (<https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=6709>)

ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : Навчально-методичний посібник. Для студентів українського відділення філологічного факультету. Львів, 2018. 202 с.
2. Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика навчання української мови. Електронний ресурс. 2023. Режим доступу: <https://e-learning.lnu.edu.ua/course/view.php?id=6349>
3. «Методика навчання української мови. Термінологічний словник» / Кол. Авторів за ред. Олени Горошкіної. Словник-довідник. [Електронне видання]. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. 150 с. Доступно з джерела: https://undip.org.ua/wp-content/uploads/2024/05/Slovnuk_na_sayt_Horoshkina_Holub_Popova.pdf

Нормативні документи

4. Закон України «Про освіту» . Доступно з джерела: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
5. Державний стандарт базової середньої освіти: Постанова Кабінету міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898. Доступно з джерела: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti>
6. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти». Доступно з джерела: https://register.nqa.gov.ua/uploads/0/646-ilovepdf_merged.pdf

Програми з української мови

7. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. Українська мова. 5-6 класи: модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти. Київ, 2021. 53 с. Доступно з джерела: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/27.11.2023/Ukr.mova.5-6-kl.Holub.Horoshkina.27.11.2023.pdf>
8. Українська мова. 5-6 класи: модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти / О.В.Заболотний, В.В.Заболотний, В.П.Лавринчук, К.В.Плівачук, Т.Д.Попова. Київ, 2021. 63 с. Доступно з джерела: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2021/14.07/Model.navch.prohr.5-9.klas.NUSH-poetap.z.2022/Movno-literat.osv.hal/Ukr.mova.5-6-kl.Zabolotnyy.ta.in.14.07.21.pdf>
9. Українська мова: навчальна програма для 5-6 класів Розроблено на основі модельної навчальної програми «Українська мова. 5-6 класи» для закладів загальної середньої освіти» (автори: Н. Голуб, О. Горошкіна), рекомендованої Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 10 жовтня 2023 року № 1226). Доступно з джерела: <https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/navchalni-prohramy-na-osnovi-modelnykh/2024/09/ukrayinska-mova-5-6-klasy-holub-ta-in-29-10-2024.pdf>
10. Українська мова: навчальна програма для 7-9 класу Розроблено на основі модельної навчальної програми «Українська мова. 7-9 класи» для закладів загальної середньої освіти» (автори: Н. Голуб, О. Горошкіна), рекомендованої Міністерством освіти і науки України (наказ Міністерства освіти і науки України від 24.07.2023 № 883). Доступно з джерела:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/navchalni-prohramy-na-osnovi-modelnykh/2024/09/ukrayinska-mova-7-9-klasy-holub-ta-in-29-10-2024.pdf>

11. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. *Українська мова. 7-9 класи: модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти*. Київ, 2023. Доступно з джерела:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Ukrayinska.mova.7-9-%20klas.Holub.ta.in.26.07.2023.pdf>

12. *Українська мова. 7-9 класи: модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти* / О.В.Заболотний, В.В.Заболотний, В.П.Лавринчук, К.В.Плівачук, Т.Д.Попова. Київ, 2023. 73 с. Доступно з джерела:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2023/Model.navch.prohr.5-9.klas/Movno-literat.osv.hal/Ukrayinska.mova.7-9.klas.Zabolotnyy.ta.in.02.08.2023.pdf>

13. Модельна навчальна програма «Українська мова. 5–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (авт. Полторацька А. Я., Сафонов Ю. М., Нестеренко Н. В.). «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» (наказ Міністерства освіти і науки України від 18.10.2024 № 1475). Доступно з джерела:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/Navchalni.prohramy/2024/Model.navch.prohr.5-9.klas-2024/Mod.navch.prohr.menshyn-2024/18-11-2024/ukrayinska-mova-5-9-kl-poltoratska-ta-in-18-11-2024.pdf>

14. Українська мова. 5–9 класи: програма для загальноосвітніх навчальних закладів / укладачі: Г.Т.Шелехова, М.І.Пентиліук, В.І.Новосьолова, Т.Д.Гнаткович, Н.Б.Коржова, К.В.Таранік-Ткачук): наказ Міністерства освіти і науки України від 07.06.2017 р. № 804. Доступно з джерела:

<https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/osvitni-programi/navchalni-programi-dlya-6-9-klasiv>

15. Українська мова: програма для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) з поглибленим вивченням української мови (8-9 класи) / укладачі: С.О.Караман, О.М.Авраменко, О.В.Караман, М.Я.Плющ, К.В.Таранік-Ткачук, В.С.Кобиш; за ред. С.О.Карамана. Доступно з джерела:

<https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/zagalna%20serednya/programy-5-9-klas/ukrayinska-mova1.pdf>

16. Українська мова. 5-9 класи: навчальна програма. (науково-педагогічний проєкт «Інтелект України») / І.В.Гавриш, Н.В.Семихат, С.М.Дроф'як, Н.М.Новожилова: Лист МОН України від 07.06.2019 №1/11-5342.

17. Українська мова. 5-9 класи: навчальна програма за вальдорфською педагогікою / авт.-укл. А.Г.Козак, М.О.Косовська: лист ІМЗО від 10.07.2020 №22.1/12-Г-554.

Додаткова:

18. Біляєв О. *Лінгводидактика рідної мови : навч.-метод. Посібник*. К. : Генеза, 2005. 180 с.

19. Голуб Н.Б., Горошкіна О.М. *Методи проблемного навчання української мови в закладах загальної середньої освіти*. *Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені Олександра Довженка*. Серія: Педагогічні науки. 2023. № 3(53). URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/738896>

20. Горошкіна О. Функції підручника української мови в компетентнісній парадигмі. *Studia Ukrainika Posnaniensia*. 2019. №1. С.93-102.;

21. *Костів О.* Компетентнісний підхід у викладанні морфеміки та дериватології у вищій школі. *Рідне слово в етнокультурному вимірі* / ред. Кол. : Віра Котович (гол. Ред.) та ін. Дрогобич : Видавничий дім «Гельветика», 2024. Вип. 9. С. 33-42
22. *Кочан І. М., Захлюпана Н. М.* Словник-довідник з методики викладання української мови / І. М. Кочан, Н. М. Захлюпана. Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І.Франка, 2005. 250 с.
23. *Методика викладання української мови в середніх освітніх закладах* / за ред. М. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2005. 400 с.
24. *Кучерук О. А.* Система методів навчання української мови в основній школі: теорія і практика. Житомир : Вид-во ЖЖДУ ім. І. Франка, 2011. 420 с.
25. *Омельчук С.* Сучасна українська лінгводидактика: норми в термінології і мовна практика фахівців : монографія. К.: Видавничий дім «Києво-Могилянська академія». 2019. 356 с.
26. *Остапенко Н.* Технологія сучасного уроку з української мови : навч. Посібник / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. К. : ВЦ «Академія», 2011. 248 с.
27. *Пентилюк М.* Методика навчання української мови у таблицях і схемах: навч. Посіб. / М. І. Пентилюк, Т. Г. Онукевич. К. : Ленвіт, 2006. 134 с.
28. *Пентилюк М. І. Окуневич Т. Г.* Сучасний урок української мови. Х., 2007.
29. *Попович А.С.* Практикум з методики навчання української мови в 5-9 класах закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. Посібник [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 220 с. Режим доступу: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6323>

ДОДАТКИ

1. **ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКОВИХ УРОКІВ³:**

ГРАФІК ПРОВЕДЕННЯ ЗАЛІКОВИХ УРОКІВ ТА ВИХОВНИХ ЗАХОДІВ

Студент _____ курсу _____ факультету _____

(прізвище, ім'я, по батькові)

Місце проходження практики _____ Прикріплений до вчителя-предметника _____

Термін практики _____ Виховна робота здійснена у _____ класі

Керівник-методист від ф-гу _____ Класний керівник _____

Керівник від каф. педагогіки _____

№ ПП	Дата проведення	Клас	Час проведення	№ каб.	Тема уроку
ВИХОВНИЙ ЗАХІД					
№ ПП	Дата проведення	Клас	Час проведення	№ каб.	Тема виховного заходу

³ Подано на основі матеріалів, уміщених на сайті факультету педагогіки ЛНУ ім. І. Франка (<https://surl.li/qkaxmi>)

3. ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ⁴

Форма № Н-7.03

Львівський національний університет імені Івана Франка

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

_____ (вид і назва практики)

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет (коледж) _____

Кафедра (циклова комісія) _____

освітній рівень _____

назва спеціальності (освітньої програми) _____

_____ курс, група _____

⁴ Версію у ворд-форматі можна завантажити з сайту навчально-методичного відділу ЛНУ ім. І. Франка (https://nmv.lnu.edu.ua/normative_docs/documents/practice/)

Студент _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, в організацію, установу

Печатка
підприємства, організації, установи « _____ » _____ 202__ року

(підпис) _____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи

Печатка
підприємства, організації, установи « _____ » _____ 202__ року

(підпис) _____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Календарний графік проходження практики

№ з/п	Назви робіт	Тижні проходження практики					Відмітки про виконання
		1	2	3	4	5	

Керівники практики:

від Університету _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

від підприємства, організації, установи _____ (підпис) _____ (прізвище та ініціали)

Відгук осіб, які перевіряли проходження практики

**Висновок керівника практики від Університету
про проходження практики**

Дата складання заліку « ____ » _____ 202_ року

Оцінка:
за національною шкалою _____
кількість балів _____
за шкалою ECTS _____

Керівник практики
від Університету _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

4. ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ ЗАЛІКОВОГО ВИХОВНОГО ЗАХОДУ⁵

Перша сторінка

Львівський національний університет
імені Івана Франка

Кафедра загальної педагогіки та педагогіки вищої школи

План-конспект (сценарій)

виховного заходу на тему (назва теми)

проведеного у _____ класі СШ № _____ (місце знаходження школи)
“ _____ ” _____ 2019 р.

Здобувач вищої освіти _____ курсу _____ факультету

(прізвище та ініціали студента)

Керівник від кафедри загальної педагогіки
та педагогіки вищої школи

Львів – 2024

Друга сторінка

- ✓ Мета виховного заходу:
- ✓ Форма проведення:
- ✓ Методи проведення:
- ✓ Засоби проведення (наочні посібники, ТЗН, тощо.).
- ✓ Використані джерела:

Далі необхідно описати перебіг проведення заходу.

Конспект виховного заходу підписує класний керівник, потім перевіряє та виставляє оцінку керівник від кафедри загальної педагогіки та педагогіки вищої школи.

⁵ Схему подано за виданням: <https://pedagogy.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/11/4zaxid.pdf>

4. ЗРАЗОК КОНСПЕКТУ УРОКУ З УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

*Автор: Роман Сколоздра, учитель української мови та літератури
Крупського ЗЗСО I-II ступенів Львівської області:*

Тема: Повторення вивченого з морфології (6 клас)

Мета уроку:

- *навчальна* – узагальнити знання учнів про основні морфологічні особливості іменників, прикметників, займенників і числівників та вдосконалити вміння групувати вивчений матеріал; редагувати неправильно побудовані словосполучення;
- *розвивальна* – розвивати навички визначати причинно-наслідкові зв'язки між мовними фактами, систематизувати вивчений матеріал, розвивати прагнення удосконалювати навички з культури мовлення;
- *виховна* – виховувати любов до рідного слова, народної творчості, зокрема прислів'їв та приказок.

Тип уроку: урок повторення.

Методи та прийоми уроку: мікрофон, бесіда, слово вчителя, метод вправ, кубування, робота в групах.

Компетентності: підприємливість, загальнокультурна грамотність.

Обладнання: мультимедійний проєктор, роздатковий матеріал, куб, мікрофон, підручник.

Перебіг уроку

1. Організаційний момент

2. Перевірка домашнього завдання

Учитель: На домашнє завдання Ви мали переписати будь-який вірш Т. Шевченка, виписати займенники та охарактеризувати їх. Прошу розгорнути зошити і показати виконане домашнє завдання. Хто бажає озвучити своє завдання?

3. Ознайомлення з темою та метою уроку

Учитель: Сьогодні на уроці ми повторимо та узагальнимо основні відомості про іменні частини мови.

4. Робота над узагальненням основних теоретичних відомостей про іменник, прикметник, числівник та займенник

Учитель застосовує метод мікрофон.

Запитання:

- 1) Назвіть іменні частини мови (іменник, прикметник, числівник і займенник);
- 2) Яка частина мови змінюється за числами та відмінками і належить до одного із трьох родів (іменник);
- 3) Скільки відмін має іменник? (4);
- 4) Іменники яких відмін ділять на групи? (першої та другої);
- 5) Які групи прикметників за значенням ви знаєте? (якісні, відносні та присвійні);
- 6) Від яких прикметників утворюються ступені порівняння? (від якісних прикметників);
- 7) Сформулюйте визначення числівника і займенника.

5. Виконання практичних завдань

Учитель: Учні, сьогодні ми з вами сядемо в чарівний потяг і вирушимо в незвичайну мандрівку із зупинками – іменними частинами мови.

Завдання для кожної зупинки вчитель спроектує на дошку або дає роздатковий матеріал.

І зупинка. Місто іменників

«Дивні оголошення». Знайти і виправити помилки. Пояснити орфограми.

Потрібен продавець! Звертатись до першого листопаду (листопада)

Вирушаємо у подорож до Риму (Рима).

Оголошуємо конкурс на краще фото Донбаса (Донбасу).

Бажаєш вести здоровий спосіб життя? Тобі до нас. Запис у директора спортклуба (спортклубу).

Скульптури на замовлення. Виготовляємо з каменя (каменю).

Увага! Велопробіжка до одного кілометру (кілометра).

Сьогодні у палаці культури відбудеться презентація роману американського письменника (роману).

Дешевий хліб можна придбати біля млину (млина).

Виготовляємо дашок, що захищає від вітра (вітру).

У нас можете замовити чай зі звіробоя (звіробою).

Увага! Лікування ячменю на оці (ячменя).

«Кубування». Учні виймають картки з іменниками і, обертаючи різні грані куба, характеризують цей іменник за ознаками, які йому властиві.

вовк, ягня, перо, сирота, зелень, будинок, листоноша, токар, село, кошеня, ножиці, ожина, макарони, тиша, ансамбль, посуд, листя, корова, дракон, молоко, згряя, табун, вірус, молодь.	лексичне значення			Муха, барс,
	конкретний, абстрактний	відміна	число	істота, неістота
	рід			кінь, дерево, чай, туризм, коріння,

II зупинка. Галявина прикметників

Вправа «Лінгвістичний зоопарк». Учні діляться на малі групи (по 4); отримують картки із зображеннями тварин (качка, осел, баран, лисиця, змія, заєць, лебідь). Завдання – скласти словосполучення з прикметником, визначити розряд за значенням, довести багатозначність.

Орієнтовні відповіді:

Качине м'ясо, качиний дзьоб, качині повадки.

Осячі чоботи, осячі вуха, осяча впертість.

Баранячий розум, баранячий кожух, баранячий ріг.

Лисяча нора, лисяча шуба, лисячий погляд.

Зміїна посмішка, зміїна отрута, зміїне гніздо.

Заячий хвіст, заяча вдача, заяча шапка.

Лебедина вірність, лебедина подушка, лебединий пух.

Вправа «Словесний художник» (робота у групах).

Вчитель роздає учням картини (фото) із зображенням пейзажів. Завдання – описати картину, використовуючи прикметники, пояснити орфограми.

I група – якісні II група – відносні III група – присвійні

III зупинка. Хутір займенників

Вправа «Загадкові кишеньки». На дошці – ватман з кишеньками, на яких записані розряди займенників. Учні виймають картки із загадками, відгадують, знаходять займенник, називають розряд і його морфологічні ознаки, ставлять у відповідну кишеньку і називають два інші займенники цієї групи.

Пан поважний походжає, якого хвіст, мов ружа, сяє (*якого*, відносний).

Ця мадам, як сніг, розцвіла, та за вітром полетіла (*ця*, вказівний).

Вогнева стріла пролітає, ніхто у світі не спіймає (*ніхто*, заперечний).

Сиві воли усе поле злягли (*усе*, означальний).

Без рук, без ніг, а кожного змусить спати (*кожного*, означальний).

Як зростав – у землю ліз, хто дістав – утерсь від сліз (*хто*, відносний).

Сидить дівчина в траві, а лице її в крові (*її*, присвійний).

На чужій спині їде, а на своїй тягар везе (*своїй*, присвійний).

Які ноги заввишки, такий ніс завдовжки, хату на хаті має, жабам рахунок має (*які* – відносний, *такий* – вказівний).

Якою дорогою півроку їздять на коні, а півроку без коня? (*якою*, питальний)

Загудів невидимий дзвін, а його голос на кілька сіл (*його*, присвійний).

Стоять красуні на воді, вінки в них білі й золоті (*в них*, особовий).

День і ніч крутиться, а ніхто не помічає (*ніхто*, заперечний).

Мене просять і чекають, як покажусь – утікають (*мене*, особовий).

Дід старий попід стіною робить чистоту собою (*собою*, зворотний).

Білява-білява перед Богом стояла: «Боже милий, моє тіло рубають, а кров мою п'ють» (*моє*, присвійний).

Через воду переводить, а сам з місця вік не сходить (*сам*, означальний).

Спритний майстер по стрибках, її хвіст на гілочках (*її*, присвійний).

Брат до брата в гості прийшов, а той ховається (*той*, вказівний).

IV зупинка. Мегаполіс числівників

Робота в малих групах

Узгодити числівники з іменником

I група – замовлення шеф-кухаря ресторану в супермаркеті

2 (лимон), 4 (банан), 6 (яблуко), 5 (груша), 3 (ананас), 30 (слива).

Відповідь: 2 лимони, 4 банани, 6 яблук, 5 груш, 3 ананаси, 30 слив.

II група – магазин техніки

2 (комп'ютер), 3 (планшет), 4 (смартфон), 5 (телефон), 6 (телевізор), 22 (електрочайник).

Відповідь: 4 комп'ютери, 3 планшети, 4 смартфони, 5 телефонів, 6 телевізорів, 22 електрочайники.

III група – магазин одягу

2 (светр), 4 (костюм), 5 (сорочка), 7 (футболка), 10 (сукня), 6 (жакет).

Відповідь: 2 светри, 4 костюми, 5 сорочок, 7 футболок, 10 суконь, 6 жакетів.

IV група – зоопарк

5 (зебра), 2 (жираф), 4 (бегемот), 23 (павич), 8 (мавпа), 5 (тигрятко).

Відповідь: 5 зебр, 2 жирафи, 4 бегемоти, 23 павичі, 8 мавп, 5 тигрятків.

6. Підведення підсумків уроку. Оцінювання учнів

Учитель: Отже, наш урок підходить до завершення, тому прошу кожного з вас продовжити речення: «Сьогодні на уроці ми...»

7. Домашнє завдання

1) Повторіть весь теоретичний матеріал з розділу «Морфологія».

2) Виконайте завдання на вибір:

- Напишіть анонс кінофільмів, зазначаючи дату, годину та вартість квитків. Використовуйте кількісні та порядкові числівники, написані літерами. Зробіть презентацію.

- Створіть невеличкий текст для реклами закладу обслуговування (дитяче кафе, перукарня, супермаркет, дитячий розважальний центр), використовуючи форми вищого та найвищого ступенів порівняння прикметників. Зробіть презентацію.

Список використаної літератури:

1. *Донченко Т.* Структура уроку з української мови (Проблема структури уроку вимагає переосмислення). *Українська мова і література в школі.* 2004. № 3. С. 6 – 11.
2. *Костів О., Сколоздра-Шепітко О.* Методика викладання української мови : Навчально-методичний посібник. Для студентів українського відділення філологічного факультету. Львів, 2018. 202 с. <http://surl.li/rvnuok>
3. *Максимчук Г.* Інтерактивні методи навчання української мови / Галина Максимчук, Іван Хом'як. *Дивослово.* 2012. № 8. С. 18 – 21.
4. *Остапенко Н.* Технологія сучасного уроку з української мови : навч. посібник / Н. М. Остапенко, Т. В. Симоненко, В. М. Руденко. К. : ВЦ «Академія», 2011. 248 с.

5. *Попович А.С.* Практикум з методики навчання української мови в 5-9 класах закладів загальної середньої освіти: навч.-метод. посібник [Електронний ресурс]. Кам'янець-Подільський: Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. 220 с.: <http://elar.kpnu.edu.ua:8081/xmlui/handle/123456789/6323>
6. Українська мова. 5-6 класи: модельна навчальна програма для закладів загальної середньої освіти / О.В.Заболотний, В.В.Заболотний, В.П.Лавринчук, К.В.Плівачук, Т.Д.Попова. Київ, 2021. 63 с. Доступно з джерела: <http://surl.li/suiskm>
7. Заболотний О., Заболотний В. Українська мова: підручник для 6 класу закладів загальної середньої освіти. Київ: Генеза. 2023. <https://pidruchnyk.com.ua/2591-ukrmova-6-klas-zabolotnyi-2023.html>

5. ЗВІТ КЕРІВНИКА ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Львівський національний університет імені Івана Франка ЗВІТ керівника виробничої (педагогічної) практики

(посада, прізвище, ім'я та по батькові)

1. Термін перебування на практиці:
2. Кількість студентів, закріплених за керівником:

№з/п	ППП студента	Академічна група	Оцінка за педагогічну (виробничу) практику

3. Відгук керівника виробничої (педагогічної) практики про роботу студентів

4. Зауваження й пропозиції щодо організації та проведення виробничої (педагогічної) практики

Керівник виробничої (педагогічної) практики

Дата

6. КОРОТКИЙ СЛОВНИК ТЕРМІНІВ⁶

Академічна доброчесність – сукупність етичних принципів і правил, яких неухильно мають дотримуватися учасники освітнього процесу для забезпечення достовірності й об'єктивності освітніх результатів.

Аналіз уроку – вивчення, аналіз і синтез стану реалізації основних аспектів уроку (організаційного, дидактичного, психологічного, виховного, санітарно-гігієнічного) в органічному взаємозв'язку й взаємозумовленості їх.

Безпечне освітнє середовище – сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпеки харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (булінг (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, у тому числі з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин. (*Закон України «Про повну загальну середню освіту»*).

Бесіда (евристична, репродуктивна, узагальнювальна, аналітико-синтетична, контрольна-корекційна) – традиційний метод організації навчальної роботи. Метод, який передбачає діалог між учителем та учнем, зміст навчального матеріалу з української мови учні засвоюють шляхом відповідей на запитання, узагальнюючи та систематизуючи матеріал. Особливість застосування цього методу полягає в системі запитань, які заздалегідь готує вчитель.

⁶ Подано на основі видань: Костів О., Сколоздра-Шепітко О. Методика викладання української мови : Навчально-методичний посібник. Для студентів українського відділення філологічного факультету / Оксана Костів, Олеся Сколоздра-Шепітко. Львів, 2018. 202 с.; «Методика навчання української мови. Термінологічний словник» / Кол. авторів за ред. Олени Горошкіної. Словник-довідник. [Електронне видання]. Київ: Видавничий дім «Освіта», 2024. 150 с. Доступно з джерела: <https://surl.lu/kjzwzn>; *Закон України «Про повну загальну середню освіту»*. Доступно з джерела: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>; *Державний стандарт базової середньої освіти*. Доступно з джерела: <https://mon.gov.ua/osvita-2/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrainska-shkola-2/derzhavniy-standart-bazovoi-serednoi-osviti>.

Блог – це вебсайт або онлайн-платформа із записами, статтями або іншими матеріалами. Блоги можуть бути особистими, професійними або тематичними, часто вміщують текст, зображення, відео та інші мультимедійні елементи. Для блогів характерні регулярні оновлення, інтерактивність. Учителі можуть створювати професійні блоги на сайтах, зокрема EdEra, Blogger, WordPress, Wix, Всеосвіта, Освіторія та ін.

Відповідь на уроці – жанр мовлення, в основі якого лежить закінчене монологічне висловлення учня на уроці (відповідь на поставлене запитання; розкриття суті певної проблеми; визначення поняття; порівняння понять, предметів, явищ; узагальнення вивченого матеріалу; описова характеристика вивченого явища; виклад подій, фактів; пояснення мовного явища, ставлення до певної проблеми тощо); зворотна реакція на запитання вчителя; спосіб перевірки засвоєних знань і розвитку зв'язного мовлення. Виділяють такі види: за повнотою викладу матеріалу – повні і неповні; за формою – усні й письмові; ознаки відповіді на уроці: послідовність, вичерпність, логічність викладу думок, обґрунтованість.

Вправа – це один із найважливіших різновидів усної чи письмової роботи на уроках з української мови, основним завданням якого є презентація теоретичних знань на практиці, формування мовних і мовленнєвих умінь і навичок, перевірка якості засвоєння теорії.

Гейміфікація навчання – застосування ігрових практик і методик в освітньому процесі для підвищення мотивації здобувачів освіти. Г. н. була започаткована у сфері бізнесу.

Державний стандарт повної загальної середньої освіти – документ, що визначає загальні обсяги навчального навантаження здобувачів початкової, базової середньої, профільної середньої освіти, вимоги до їх компетентностей і до згрупованих за відповідними освітніми галузями обов'язкових результатів навчання, яких вони мають досягти на відповідному рівні повної загальної середньої освіти. (*Закон України «Про повну загальну середню освіту»*).

Дидактичний матеріал – особливий тип наочного матеріалу (схеми, карти, картки із запитаннями, текстами, тестовими завданнями), які роздають чи демонструють учням. У наш час використовують електронний дидактичний матеріал (матеріали для використання в навчальному процесі за допомогою програм загального призначення).

Диктант – це один із найефективніших і найпопулярніших видів орфографічно-пунктуаційних навчальних або контрольних вправ, суть яких полягає у відтворенні почутого або побаченого тексту, окремих речень, словосполучень, слів.

Дистанційне навчання – форма навчання на відстані, коли надання навчального матеріалу й забезпечення взаємодії суб'єктів освітнього процесу здійснюються за допомогою сучасних інформаційно-комунікаційних засобів, спроможних забезпечити досягнення відповідних освітніх результатів.

Диференціація навчання – моделювання різнопланового процесу навчання, що передбачає групування учнів із урахуванням їхніх індивідуальних особливостей.

Доступність повної загальної середньої освіти – сукупність умов, що сприяють задоволенню освітніх потреб осіб та забезпечують кожній особі можливість здобуття повної загальної середньої освіти відповідно до державних стандартів, у тому числі наявність достатньої кількості закладів освіти, що забезпечують безоплатне здобуття повної загальної середньої освіти, відсутність дискримінації за будь-якою ознакою чи обставиною, надання учням підтримки в освітньому процесі. (*Закон України «Про повну загальну середню освіту»*).

Заклад загальної середньої освіти – юридична особа, основним видом діяльності якої є освітня діяльність, що провадиться на певному рівні (рівнях) повної загальної середньої освіти. (*Закон України «Про повну загальну середню освіту»*).

Загальна методика (лінгводидактика) – частина методики мови, основним завданням якої є розроблення методології навчання мови. Лінгводидактика досліджує загальні питання навчання української мови в середній школі, подає відомості про специфіку предмета, принципи, методи, прийоми, засоби та форми навчання, описує шляхи формування комунікативної компетенції.

Есе (есеї) – невеликий за обсягом прозовий твір, що має довільну композицію і передбачає висловлення власних думок, вражень, сприяє формуванню в учнів системи ставлень.

Інтерактивна дошка – засіб навчання, що поєднує ознаки звичайної дошки з можливостями комп'ютера; електронна дошка, яку використовують для презентації навчального матеріалу.

Кабінет української мови – приміщення для навчальної та методичної роботи з української мови, де проводять уроки, організовують факультативні заняття, індивідуальні та групові консультації. Основна мета роботи навчального кабінету української мови полягає в забезпеченні оптимальних

умов для організації навчально-виховного процесу та реалізації завдань відповідно до Державного стандарту базової і повної середньої освіти.

Календарно-тематичне планування – це обов'язковий документ учителя, який містить поурочні записи навчальної програми. Вимоги до календарно-тематичного планування описані в «Положенні про календарно-тематичне планування», яке складено на основі Закону України «Про освіту» та «Державного стандарту загальної освіти». Відповідно до «Положення про календарно-тематичне планування» основними завданнями цього документа є: визначення місця кожної теми в річному курсі й місце кожного уроку в темі; з'ясування взаємозв'язку між окремими уроками, темами річного курсу; організація раціональної роботи й озброєння учнів системою знань, умінь, навичок із предмета.

Квест (від англійського слова *quest*, що означає «пошук», «пошуки пригод») – елемент гри, що передбачає послідовне покрокове виконання певних дій задля досягнення визначеного результату. Виокремлюють індивідуальні і групові (командні). Зазвичай квест містить такі *етапи*: визначення теми, мети й завдань; розроблення сценарію; визначення ролей учасників; формулювання завдань; пошук інформаційних джерел на допомогу учням; визначення критеріїв і показників оцінювання.

Компетентність – інтегрована здатність особистості, набута в процесі навчання; особистісний результат освітньої діяльності, що виражається такими показниками: наявність суб'єктного досвіду застосування здобутих знань, набутих умінь і навичок у різних життєвих ситуаціях, сформована система ставлень до себе, до інших людей, до подій і явищ, до світу, що оточує; сформованість низки характеристик, на які є суспільний запит. Ключові компетентності: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, математична компетентність, компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, інноваційність, екологічна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, навчання впродовж життя, громадянські та соціальні компетентності, культурна компетентність, підприємливість і фінансова грамотність. (*Державний стандарт базової середньої освіти*).

Конкретна (часткова) методика описує реалізацію змістових ліній шкільних програм з української мови, описує специфіку навчання української мови на різних мовних рівнях. Відповідно виділяють методику навчання фонетики, орфографії, морфології, синтаксису, стилістики та ін. Конкретна методика дає відповіді на питання: які методи, прийоми, засоби та форми

найкраще застосовувати для навчання відповідного мовного розділу, а також пропонує шляхи реалізації загальнодидактичних та специфічних принципів навчання у процесі викладання української мови в середній школі. .

Конспект уроку — це детальний план проведення уроку, який допомагає вчителю-словеснику організувати навчальний процес. Він включає основні етапи уроку, методи та прийоми навчання, а також дидактичні матеріали, які будуть використовуватися. Основні елементи конспекту уроку: тема уроку; мета уроку (дидактичні, розвивальні та виховні цілі); обладнання та матеріали; перебіг уроку (організаційний момент, актуалізація знань: Перевірка домашнього завдання, повторення вивченого матеріалу; вивчення нового матеріалу; закріплення знань; підсумки уроку; домашнє завдання.

Критерії оцінювання – підстава для оцінки, визначення або класифікації об'єктів оцінювання, визначення й вираження за допомогою умовних знаків, балів рівнів рівня навчальних досягнень учнів відповідно до вимог чинних шкільних програм, рівня старанності.

Ментальні карти (англ. mind maps) – це візуальні інструменти, які використовуються для планування, навчання, вирішення проблем та творчого мислення і допомагають організувати інформацію. Основні елементи ментальної карти – центральна ідея, гілки, ключові слова, зображення та символи, кольори. Ментальні карти можуть бути створені вручну або за допомогою спеціальних програм, таких як MindMeister, XMind або SimpleMind.

Метод вправ –традиційний метод організації навчальної роботи. У навчанні української мови використовують різні типи вправ (*підготовчі, вступні, пробні, тренувальні, творчі, контрольні*). Вправи – це багаторазове повторення послідовних дій та операцій, що сприяє формуванню умінь та практичних навичок. Підготовчі (вступні) вправи використовують з метою активізації мисленнєвих процесів до сприйняття нового матеріалу. Пробні вправи проводять у ході вивчення нового матеріалу. Тренувальні вправи закріплюють набуті знання. Вправи творчого характеру і контрольні вправи є перевіркою набутих знань, умінь та навичок;

Методи навчання – це системні дії вчителя для процесу організації пізнавальної і практичної роботи учнів з метою засвоєння знань з української мови, вироблення відповідних умінь і навичок. Кожний метод складається з окремих прийомів, які є складовими методу. Характерною ознакою **прийому** є частковість і здатність входити в різні методи. У вивченні мови використовують такі прийоми: фонетичний, лексичний, граматичний,

синтаксичний розбори, прийом порівняння, групування мовних явищ, побудови схеми речення чи словосполучення.

Методика мови – це педагогічна наука, що визначає мету й завдання, принципи, зміст, форми і методи навчання, шляхи засвоєння учнями мовних та мовленнєвих умінь і навичок, формування засобами предмета національно мовної особистості.

Методичний посібник – книжка для вчителя, що оприлюднює будь-яке актуальне питання методики, певний розділ курсу методики, характеризує систему роботи, методи і прийоми (систему прийомів) навчання. Оскільки розрахований на вчителя, має чітко виражену практичну спрямованість.

Методичні рекомендації щодо вивчення української мови в загальноосвітній школі – це документ, у якому подано чіткі вказівки щодо особливостей навчання української мови у середній школі. Методичні рекомендації оновлюють щорічно та публікують на сайтах МОН (<http://mon.gov.ua>), Інституту модернізації змісту освіти (<https://imzo.gov.ua>), а також у профільній періодиці. Методичні рекомендації є доповненням до чинної програми, тому є обов'язковими для виконання. У методичних рекомендаціях зазначено, що нового додано до програми, що вилучено, а що відкориговано. У документі також подано шкалу оцінювання умінь та навичок учнів, кількість фронтальних та індивідуальних контрольних робіт для кожного класу з відповідної теми, інформацію про кількість робочих і контрольних зошитів, перелік основних фахових видань.

Міжпредметні зв'язки – взаємозв'язки між навчальними предметами, реалізація яких сприяє різнобічному розгляду матеріалу, формуванню цілісної системи знань учнів.

Модельна навчальна програма – модельна навчальна програма - документ, що визначає орієнтовну послідовність досягнення очікуваних результатів навчання учнів, зміст навчального предмета (інтегрованого курсу) та види навчальної діяльності учнів, рекомендований для використання в освітньому процесі в порядку, визначеному законодавством. (Закон України «Про повну загальну середню освіту»). Авторами модельних навчальних програм можуть бути вчені-лінгводидактики, методисти, учителі. Такі програми затверджує Міністерство освіти і науки. Модельна навчальна програма з української мови визначає мету, завдання, базове коло знань, очікувані результати, містить перелік умінь і навичок, які належить сформулювати у процесі навчання; пропонує орієнтири результатів пізнавальної діяльності учнів, конкретизує види діяльності, називає вимоги. Модельна навчальна програма слугує вчителю базою для розроблення навчальної програми для кожного класу окремо. Цю програму затверджує педагогічна

рада закладу освіти. Виділяють три способи конструювання навчальних програм: лінійний (структурні компоненти змісту програми розташовані послідовно один за іншим, не допускається дублювання тем у різні роки навчання), концентричний (передбачає повернення до вивченого матеріалу через рік-два з метою поглиблення й систематизації знань) і спіральний (у полі зору учнів перебуває початково задана проблема, знання про яку розширюють і поглиблюють поступово).

Мультимедійна презентація – сукупність змінних у певній послідовності прозірок (слайдів), що містять тексти, зображення, звук, анімацію та інші способи представлення інформації з певної теми, що зберігається в певному форматі, підготовлені за допомогою редактора мультимедійних презентацій Power Point або Canva та ін. М. п. використовують для організації роботи учнів із певної теми, активізації їхньої уваги, задіяння різних каналів сприймання.

Навчальна програма – документ, що визначає послідовність досягнення результатів навчання учнів з навчального предмета (інтегрованого курсу), опис його змісту та видів навчальної діяльності учнів із зазначенням орієнтовної кількості годин, необхідних на їх провадження, та затверджується педагогічною радою закладу освіти. (*Закон України «Про повну загальну середню освіту»*).

Наочність на уроках української мови – електронні презентації, таблиці, динамічні таблиці, картини, інтерактивні карти, малюнки, флеш-анімації, веб-квести, зразки ділової документації, завдання яких активізувати мисленнєву діяльність, формувати уміння та навички у процесі вивчення української мови в середній школі.

Наскрізнi вміння – це універсальні навички, важливі для вчителя-словесника, які формуються на всіх інтегрованих курсах або предметах. Вони є спільними для всіх компетентностей. Перелік наскрізних умінь: читати з розумінням, висловлювати власну думку усно і письмово, критично та системно мислити, діяти творчо, виявляти ініціативність, здатність логічно обґрунтувати позицію, конструктивно керувати емоціями, оцінювати ризики, приймати рішення, розв'язувати проблеми. (*Державний стандарт базової середньої освіти*).

Переказ – вид роботи з розвитку мовлення, головним завданням якого є відтворення змісту сприйнятого на слух або прочитаного тексту.

Повна загальна середня освіта – систематизована та передбачена відповідними державними стандартами сукупність результатів навчання і компетентностей, здобутих особою на рівнях початкової, базової середньої та

профільної середньої освіти. (*Закон України «Про повну загальну середню освіту»*).

Помилка – це порушення фонетичних, орфоепічних, лексичних, граматичних, пунктуаційних, орфографічних чи стилістичних норм української мови.

Принципи навчання – це правила взаємодії вчителя й учнів у навчальному процесі; практичні вказівки, якими користуються в конкретній навчальній ситуації.

Принципи навчання – це правила взаємодії вчителя й учнів у навчальному процесі; практичні вказівки, якими користуються в конкретній навчальній ситуації.

Проблемне навчання – традиційний метод організації навчальної роботи. Сутність методу – у створенні проблемних ситуацій, формуванні запитань і розв’язанні завдань, які активізують пізнавальну діяльність учнів;

Програмоване навчання – традиційний метод організації навчальної роботи. Використання алгоритмів, чіткої, логічної послідовності розумових дій, операцій, результатом яких є правильні результати.

Проектне навчання – метод, що передбачає виконання учнями проєктів / завдань (індивідуальних чи групових), які інтегрують знання з різних предметів та розвивають практичні навички.

Рефлексія – самоаналіз, роздуми людини, спрямовані на оцінювання власних дій, зокрема пов’язаних з мовленнєвою діяльністю.

Робота з підручником – традиційний метод організації навчальної роботи. Метод, основний зміст якого – самостійна робота зі спеціальною літературою (підручником, посібником, словником). Завдання вчителя полягає у проведенні інструктажу, навчанні виділяти основне і другорядне, підсумковій перевірці вивченого;

Спостереження над мовою – традиційний метод організації навчальної роботи. Метод, призначення якого – самостійний аналіз мовних явищ на основі активізації мисленневих здібностей учнів. Використовують у поєднанні з методом бесіди. Спостереження на уроках української мови сприяє виробленню в учнів пошукових якостей, здатності до самостійного аналізу, активізує пізнавальну діяльність. Важливим елементом у застосуванні методу спостереження є *лінгвістичний експеримент* (перевірка умов функціонування мовного елемента, меж можливого застосування, оптимальних варіантів використання)

STEM-освіта – це акронім, утворений від понять «природничі науки» (Science), «технологія» (Technology), «інженерія» (Engineering) та «математика» (Mathematics). Важливим чинником для STEM-освіти є

поєднання на заняттях усіх дисциплін, а також здобуття теоретичних навиків на основі виконання практичних завдань на основі особистої активності.

STEAM-освіта – це акронім, утворений від понять «природничі науки» (Science), «технологія» (Technology), «інженерія» (Engineering) та «математика» (Mathematics), «мистецтво» (Art), характеризується поєднанням на заняттях усіх названих дисциплін, а також здобуття теоретичних навиків на основі виконання практичних завдань на основі особистої активності.

Структурні елементи уроку: організація класу; перевірка домашнього завдання; актуалізація опорних знань і вмінь; пояснення нового матеріалу; формування вмінь та навичок; узагальнення вивченого; пояснення домашнього завдання; підсумки уроку.

Твір – різновид письмової роботи з розвитку мовлення, який полягає в самостійному викладі почуттів, думок, суджень. Це одне із найскладніших завдань у курсі української мови, бо вимагає від учня чітко, логічно, грамотно висловлювати свої думки, показує орфографічні, пунктуаційні, граматичні, лексичні та стилістичні вміння та навички, демонструє загальний розвиток учнів, їхню начитаність, ерудованість, уподобання, здатність мислити, аналізувати, порівнювати, формулювати тезу і чітко її доводити аргументами.

Технічні засоби навчання – аудіовізуальні засоби, комп'ютер, засоби телекомунікацій, мережеві програми, мультимедія, віртуальна реальність.

Урок з української мови – це основна форма проведення занять, навчальний процес тривалістю 45 хвилин, упродовж якого відбувається взаємодія вчителя та учнів, результатом якої є формування в учнів знань, умінь та навичок.

Урок вивчення нового матеріалу. Структура уроку:

- ✓ Перевірка домашнього завдання (як засвоєно матеріал, якість виконання вправи).
- ✓ Підготовка учнів до сприймання нового матеріалу (актуалізація опорних знань, умінь і навичок).
- ✓ Повідомлення теми і мети уроку, мотивація навчання.
- ✓ Вивчення нового матеріалу.
- ✓ Закріплення набутих знань.
- ✓ Підсумки уроку.
- ✓ Завдання додому та інструктаж щодо його виконання.

Урок закріплення знань, умінь і навичок. Структура уроку:

- ✓ Повідомлення теми й мети уроку.
- ✓ Перевірка теоретичних відомостей і первинних умінь та навичок.
- ✓ Робота над закріпленням знань, умінь, навичок.
- ✓ Перевірка якості самостійної роботи учнів.

- ✓ Завдання додому.
- ✓ Підведення підсумків уроку.

Урок перевірки та обліку якості засвоєних знань, умінь і навичок.

Структура уроку:

- ✓ Повідомлення мети перевірки і способів її проведення.
- ✓ Усна перевірка знань учнів (якщо потрібно).
- ✓ Самостійне виконання учнями контрольної роботи.
- ✓ Відповіді вчителя на запитання учнів (якщо є).
- ✓ Підведення підсумків уроку.
- ✓ Завдання додому, підготовка до його виконання.

Урок аналізу контрольних робіт. Структура уроку:

- ✓ Вступне слово вчителя.
- ✓ Робота над помилками.
- ✓ Підведення підсумків роботи.
- ✓ Завдання додому.

Урок узагальнення й систематизації вивченого. Структура уроку:

- ✓ Перевірка домашнього завдання.
- ✓ Повідомлення теми й мети уроку.
- ✓ Аналіз матеріалу з метою узагальнення вивченого. Робота над

висновками.

- ✓ Удосконалення вмінь і навичок з теми.
- ✓ Підсумки уроку.
- ✓ Завдання додому, підготовка до його виконання.

Урок повторення певної теми, розділу. Структура уроку:

✓ Повідомлення теми і мети уроку. Ознайомлення учнів із завданням уроку.

✓ Повторення ключових питань теми, розділу (зв'язні відповіді учнів).

- ✓ Усні й письмові вправи на повторення матеріалу.
- ✓ Підсумки проведеної роботи.
- ✓ Завдання додому, підготовка до його виконання.

Урок розвитку зв'язного мовлення – це урок, який проводять із метою формування і розвитку в учнів комунікативних (мовленнєвих) умінь і навичок (О. Біляєв); урок формування мовленнєво-комунікативної компетенції, теоретичною основою якого є мовленнєвознавчі поняття, практичною – види мовленнєвої діяльності, спрямовані на формування комунікативної компетенції (М. Пенцилюк). Уроки розвитку зв'язного мовлення повинні навчити учнів правильно здійснювати комунікативну діяльність, сприймати й будувати тексти різних стилів, типів та жанрів літературного мовлення.

Усний виклад матеріалу (розповідь, пояснення) –традиційний метод організації навчальної роботи. В основі методу – подання навчального матеріалу, забезпечення його розуміння, усвідомлення та запам'ятовування. Форми подання матеріалу варіюються залежно від змісту матеріалу, вікової та психологічної специфіки аудиторії. У методі усного викладу використовують: лекційні заняття (переважно для учнів старшої школи), інструкції щодо виконання завдань, пояснення змісту самостійної роботи. Метод усного (зв'язного) викладу часто використовують у поєднанні з бесідою;

Форми навчання – дидактична категорія, що означає зовнішню сторону організації навчального процесу, визначається змістом, методами й засобами навчання, матеріальними умовами, складом учасників освітнього процесу та іншими його елементами. За формою (на основі дидактичної мети) уроки класифікують на: словесні, наочні, ігрові, словесно-наочні, словесно-ігрові, наочно-ігрові. Форму уроку можна визначати за видовою організацією (індивідуальними проявами) або нетрадиційними формами: традиційний урок, майстерклас, урок-вебінар, урок-турнір, відеоурок, урок-дискусія, урок-прес-конференція, урок-відеоконференція, урок-гра, урок-презентація тощо.

Формувальне оцінювання – оцінювання, метою якого є відстеження динаміки особистісного розвитку учнів. Формувальне оцінювання проводять, щоб зрозуміти, як учні пройшли певний етап навчання, які труднощі є, як треба скоригувати їхню подальшу роботу.

Шкільний підручник – навчальна книга, у якій на основі освітніх стандартів та програм подані відомості з основних розділів науки про мову, розроблено систему завдань, подано типологію вправ, спрямованих на формування умінь та навичок з української мови. Підручник допомагає учням у самостійній роботі в класі і вдома, дає можливість закріпити отримані знання, забезпечує систематичне повторення. Основні **функції** підручника⁷: *інформаційна* (теоретичний матеріал підручника подає основні наукові відомості про українську мову), *систематизувальна* (підручник зберігає системний підхід до мовних явищ), *трансформативна* (перехід теоретичних знань у практичні уміння та навички), *виховна* (матеріал підручника сприяє вихованню, формуванню духовних цінностей учнів), *розвивальна* (активізація мисленнєвої діяльності учнів), *культурологічна* (пізнання української культури), *рефлексивно-корекційна* (реалізована за допомогою системи вправ, завдань, тестів).

⁷ Методика навчання української мови в середніх навчальних закладах /За ред. ред. М.І. Пентилюк. К. : Ленвіт, 2005. С.69–72

